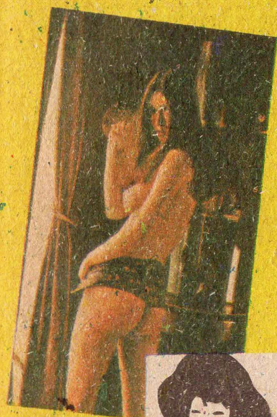
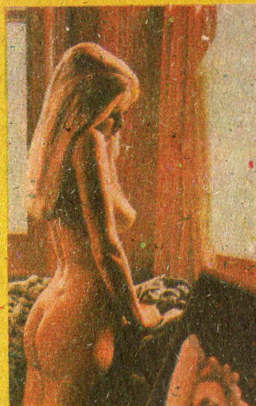

ÎN CASA ASTA NU MAI INTRĂ ZIARE

AZIZ NESIN

AZIZ NESIN

În casa asta nu mai intră ziare

În românește de

Erem Melike Roman

Casa de editare "Răscruci de milenii" - SRL

ZIARISTICA

Zice-se că bunicul a fost cofetar renumit. Nimeni nu-l întrecea cînd era vorba de dulciuri cu alune. Cît despre tata, fie-i țarina ușoară, el a fost un om tare harnic. Numai că tinichigiul pune a să adape măgarii clienților taman în fața dughenei noastre. Tata, supărat la culme, socoti să-i dea o lovitură: începu și el să se ocupe de tinichigerie. Vecinul, la rîndul său, ca să ne pedepsească, începu să vîndă dulciuri de tot felul. Între timp, tatăl meu se certase și cu vecinul de vizavi, care avea stofe. Cîcă individul ar fi aruncat cu lături pe trotuarul din fața dughenei noastre. Eram mic și-mi aduc aminte. Pînă cînd, într-o bună zi, tata le-a strigat în față:

- Unul trage măgarii pînă în fața prăvăliei, altul aruncă lăturile pînă pe trotuar... Lasă, am să vă arăt eu vouă...

De atunci, ori de cîte ori se ducea tata la Istanbul, aducea de acolo tot ce-i ieșea în cale: suluri de stofă, cazane... tot ce vindeau vecinii. Primele radiouri în dugheana tatălui meu s-au vîndut. De la ac, pînă la îmbrăcăminte și alimente...

Cînd tata a murit, în prăvălie se găsea tot ce-i trece omului prin minte. Oricît mi-am bătut capul să mai adaug măcar un singur sortiment, n-am reușit. Noroc că, har Domnului, am talent la compoziție. Mi-am spus să încerc cu altceva, deoarece tata sleise tot ce se putea în materie de comerț. Așa că m-am apucat de scris.

După școala elementară n-am mai putut învăța, dar am scris foarte mult. Am umplut trei caiete cu poezii. Cîte una a apărut prin ziarele de pe la noi, un biet tirgușor... Nu prea era treabă ! Cine să înțeleagă rostul scrierilor ?! Așa c-am trimis poezii unei reviste literare din Istanbul. La rubrica "Ascultînd ofuri", au scris că poeziile mele le-au plăcut extrem de mult și că ar fi bine să mai fac unele mici modificări și atunci poate că vor avea șansa de a fi publicate. Vorbe !...

Din invidie nu mi le-au publicat.

Am scris un articol de 22 de pagini intitulat "Ce trebuie făcut pentru redresarea țării", și l-am trimis unui ziar. Dacă articolul ar fi căzut pe mina unuia care se pricepea, sint sigur că l-ar fi dat ca articol de fond. Numai să vedeți că, într-o zi, unul dintre prieteni mi-a zis:

- Ți-a apărut articolul în ziar...

Mi se oprise respirația. Eu citesc acel ziar rind cu rind. Cum de nu mi-am văzut articolul? Fără să-mi arăt emoția, i-am răspuns:

- Din cînd în cînd mai public la ziare.

Cite ziare nu mă roagă să le scriu! Unde găsești însă timp? ... Apropo! Tu în ce ziar mi-ai citit articolul?

Mi-a arătat pagina a 5-a a ziarului din mina sa, la rubrica "De vorbă cu cititorii". Articolul meu de 22 de pagini era redus la cinci rinduri. După ce-mi publicaseră numele și adresa, scriau că "un cetățean propune pentru redresarea țării înmulțirea numărului celor care știu să scrie și să citească și cultivarea sfeclei de zahăr". Apoi cele cinci rinduri nici nu erau ale mele, ci le scorniseră.

M-am gîndit să trimit o reclamație. Dar dacă îi infurii, nu-mi vor mai publica nimic. Cinci rinduri sint cinci rinduri! Incetul cu incetul se urcă la șase rinduri, apoi la 60 de rinduri...

A scrie la un ziar e cu totul altceva decît a vinde seringi ori calapoade în prăvălia de bomboane a răposatului. Toată lumea aflate că am publicat în ziar.

Mi s-a spus:

- Critică-l pe președintele municipalității... Cite nu mi-au spus! "Starea drumurilor", "Apărarea pădurilor"... Ai văzut puterea celor cinci rinduri, cine știe ce-ar mai fi!

Pe la noi exista un cerc denumit "Familia scrisului". Ca să devii corespondent de presă nu există altă cale decît să intri în această familie. Am trimis scrisori la toate ziarele pe care le știam. Ele începeau așa: "Urmăresc cu un deosebit interes stimatul dv. ziar chiar din prima zi a apariției sale..." Si n-am mai adăugat: "De mic copil am simțit o dragoste fără de margini pentru scris", cum scriam pînă acum la revistă. Luîndu-i apoi mai de sus, le-am scris: "...Dacă doriți, vă pot sprijini, iar pentru aceasta nu doresc nici o remunerație".

Într-o zi am primit un răspuns de la unul dintre ziarele cărora mă adresasem. Căutau corespondenți din fiecare colț al țării pentru noul lor ziar. Imi scriau să le trimit o fotografie pentru legitimația de corespondent.

Am trimis-o imediat. Nu peste mult timp mi-a sosit legitimația. Nu-mi rămânea decît să găsesc și să trimit știri. Ca să găsesc știri, nu mai aveam timp pentru prăvălie. Cui îi mai ardea de dugheană?!

Mai întîi am trimis știrea că o femeie în vîrstă a donat 50 000 de lire "Semilunii roșii". Știrea n-a apărut. Apoi am trimis știri despre meciurile de fotbal. Nici ele n-au apărut. Am dat știri despre crime. Am scris că drumurile sînt în reparație. Am anunțat că au venit șefi din Ankara. Fără răgaz, îi bombardam cu știri prin telegrame, scrisori și telefoane. Lăsînd la o parte faptul că nu apăreau, eu eram neliniștit deoarece mai spuneam unora să citească a doua zi ziarul că am scris un articol. Dar tot ce anunțam nu apărea. Toată lumea ridea de mine.

- Hamid-aga și-a schimbat olandele de pe casă. Scrie la ziar!

- Măgarul lui Bekir-efendi a fost furat.

Dă de veste la ziar!

M-am făcut de risul lumii. În plus, tot alergînd după știri pentru gazetă, nu-mi mai vedeam de treburile prăvăliei.

Am scris despre serbarea de la liceu, despre cîștigătorul alegerilor municipale, anunțam prețul cerealelor - nici o știre nu-mi apărea în ziar. Pe deasupra, în fiecare zi a Domnului plăteam 15-20 de lire pentru telefoane și telegrame. De mult renunțasem la ziaristică, dar de rușine în fața lumii, căreia îi arătasem legitimația de corespondent, n-aveam cum s-o mai întorc... De-ar fi publicat măcar 2-3 rînduri din știrile trimise, le-aș fi spus apoi cunoscuților că am demisionat, deși la ziar m-au rugat să nu-i las. Tot făcînd ziaristică, au început să scadă mărfurile din băcănia răposatului.

Într-o zi am primit următoarea scrisoare de la ziarul al cărui corespondent eram:

"Stimatul nostru corespondent,

Ziarul nostru speră și urmărește să apară ca un ziar cu un ideal și un specific. De aceea, primul dumneavoastră gînd trebuie să fie acela de a ne trimite știri originale.

Mai cu seamă știri interesante, care să atragă atenția opiniei publice. O știre cu cit este mai interesantă, cu atît ciștigă în importanță. De exemplu: e normal ca 5 persoane să omoare un om. Dar ca un om să omoare 5 persoane și apoi să le mănince... asta este important.

De asemenea: e normal ca spectatorii să-l bată pe arbitru. Dar este original ca arbitrul să-i bată pe spectatori. Sau : un om în vîrstă de 70 de ani, avînd nepoți, să-și schimbe sexul și, devenind femeie, să nască 5 gemeni. Astfel de evenimente interesante, originale ridică valoarea știrilor.

Fiînd un reprezentant demn al ziarului nostru, cu concepții moderne, sperăm și dorim să țineți seama de considerațiile de mai sus și să lucrați ca atare.

Cu urări de noi succese".

Citind scrisoarea, m-am luminat deodată.

Am priceput pe loc de ce atîta amar de știri n-au apărut. Și mai înainte auzisem că pentru un ziar, important nu este că un ciine a mușcat un om, ci că, un om a mușcat un ciine. Iar ziarul al cărui corespondent eram aștepta acum de la mine asemenea știri importante, valoroase. Bine , atunci cum de apăreau ziarele? De unde scoteau ele știrile acelea? Cum de nu se întimpla un asemenea eveniment în coșcogea-mite vilalet?

Mă invirteam după știri, ia-le de unde nu-s! Tuturor le-am arătat legitimația mea și le-am spus că sint ziarist. Mă luau însă peste picior. Îmi ziceau : "Ți-ai citit articolul de fond?" "Ți-a plăcut ultima poantă?"

... Tot stînd acasă, lingă fereastră, deodată am simțit că mă cuprinde o inspirație de ziarist. Pe podet de vizavi pășteau cîteva oi ce fătaseră de curînd. În turmă mai erau și doi măgari. Sub inspirația dată de măgari am pus mina pe creion... Am telegrafiat la ziar știrea. Chiar a două zi era publicată în pagina a 3- a:

"Un măgar a fătat o oaie

Corespondentul nostru în.... ne informează: Ieri, în orașul nostru, un măgar mascul în vîrstă de 45 de ani a fătat doi miei.

Deși unul dintre miei cînta ca o privighetoare, s-a stabilit că celălalt este surdomut din naștere. Măgarul în vîrstă de 45 de ani dă de supt mieilor din coadă.

Potrivit spuselor celor virstnici din localitate, de cind a apărut soarele democrației în țara noastră, așa ceva se întimplă pentru prima oară, așa că fătarea de către un măgar virstnic a doi miei este considerată drept un semn bineprevestitor".

Onoarea imi era salvată! Succesul sporește puterile omului. Cea de-a doua știre trimisă a apărut pe prima pagină:

A plouat cu pești

Correspondentul nostru din... ne informează : Ieri, în orașul nostru a plouat cu găleata heringi și pălămidă. Heringii erau de cite 6-7 kilograme, din burtă le ieșeau sandvișuri cu salam și crenvurști. Ploaia de pălămidă, care a durat aproape două ore, a pricinuit destule pagube recoltei și fructelor. Se spune că dacă va continua să plouă cu pălămidă va fi un an cu recoltă slabă.

Organele de resort au vestit că vor intinde plase către cer pentru a împiedica ploaia de heringi și pălămidă".

Întelesesem cheia afacerii. Știrile mele cele mai neinsemnate erau despre faptul că un cetățean și-a lovit cu copita propriul catir, că un altul și-a împuns cu coarnele bivolul sau că o femeie a născut o broască.

Potrivit știrilor trimise de mine, în vilaietul nostru nici oamenii și nici animalele nu mai pășteau normal. Vacile fătau cai cu opt capete și cu două cozi, iar femeile - monștri ciudați, pe jumătate bivoli, pe jumătate cămile. În vilaietul nostru n-a scăpat om căruia să nu-i fi schimbat sexul.

Am mai scris: s-a stabilit că un mort bătrîn de 80 ani, avînd șase copii și 30 de nepoți, era, de fapt, o fată mare. Nu exista meci fără crime. Oriunde imi aținteam privirea, vedeam o crimă, un scandal. Știrile pe care le-ați citit în ziar despre farfuriile zburătoare, mie imi aparțin.

Nu trecea o săptămînă și un venusian cobora în vilaietul nostru.

Tot ce scriam apărea în ziare, și încă în prima pagină. Multe dintre știrile mele deveniseră mari titluri ale ziarului.

Unui nepriceput i-ar veni extrem de greu să inventeze astfel de știri. Dar eu, care mă specializasem în materie, nu mai aveam în față mari greutăți: sugeam o sticlă de rachiu, fumam cîteva țigări și - să te ții! Căpătam o inspirație nemaipomenită!

Prăvălia răposatului de mult dăduse faliment. Prea puțin imi păsa!

Eu ciștigam bine de pe urma ziaristicii.

De unde mai înainte scriam fără fani, ziarul începuse să-mi plătească cite 50 de plăști pentru fiecare cvadrat. Apoi a ridicat la o liră, două, cinci. Un alt ziar mi-a oferit 10 lire, iar altul 20 pentru un cvadrat. Gindiți-vă, un cvadrat de știri transmise de mine îmi aduceau 20 de lire. Datorită știrilor mele, tirajul ziarului creștea neîncetat. Iar eu inventam de zor pentru a mări știrile.

Cititorii noștri se plictisesc repede. În fiecare zi așteaptă știri și mai grozave. La început sint atrași de strangularea unei femei de către soțul ei. A doua zi nu mai dau nici doi bani pe o asemenea știre. S-au obișnuit. În ziua aceea trebuie scris că criminalul și-a tăiat nevasta în bucăți. Se obișnuiesc însă repede și cu asta. Atunci trebuie inventat că criminalul și-a trecut nevasta prin mașina de tocat. Dacă citesc însă o asemenea știre pentru a doua oară, zic:

- Ei, și ce-i cu asta... Se întâmplă. Au dat-o la ziar ca cine știe ce chestie!

Atunci eu scriu că criminalul a făcut chiftele din carnea tocată a nevastă-si și a mincat-o ca aperitiv.

Numai că, scornitul încă nu are o limită. Oricît ai inventa, la un moment dat, cititorul tot se plictisește. De aceea, cei de la ziarul unde colaboram mă bombardau mereu cu telefoane: "Trimite știri și mai atractive, și mai emoționante!"

Prestigiul meu sporise. Toată lumea mă respecta. Unde mă duceam, ușile mi se deschideau, eram poftit la loc de cinste. Stiu că nu mă iubeau, ci se temeau. Știau că, dacă mă supăr, îi fac de două parale în ziar. Oricît ar reclama ei, tot degeaba... Toți dau crezare oricăror scandaluri de prin ziare. Nimeni însă nu dă nici măcar doi bani pe cîteva rinduri de dezmințire. Cunoscînd aceasta, de aceea le era frică de mine și mă respectau.

Era în ziua în care dădusem ziarului știrea că o fată de șase ani a răpit un bărbat de 30 de ani căsătorit, și o babă de 70 de ani s-a închis în casă cu un băiat de 10 ani.

În vilaietul nostru venise unul dintre șefii cei mari. Era un minunat prilej de a produce știri pentru ziar. Dar eu, care țineam la acest om

mare, de data aceasta - făcînd un sacrificiu în meseriă mea de ziarist - am hotărît să trimit ziarului meu, pentru prima dată, o știre adevărată. Fiind un corespondent cunoscut, nu ar fi putut să nu-mi publice o știre adevărată pe care am trimis-o și eu, o dată, în cariera mea.

Am scris exact cum s-au petrecut lucrurile, fără să adaug vreo minciună, tot ce s-a vorbit, tot ce s-a făcut.

În ziua în care s-a publicat știrea am fost arestat...

CE BINE CĂ N-AM CITIT MULT...

Veti intelege mai bine de ce mă certa comisarul, după ce voi vorbi puțin despre mine. Port un pantalon ceva cam între pijama și șalvar. Ca să nu mai vorbesc de cravată. Pardesiul mi-e auit de lung, incit mătur strada cu el. Chiar dacă aş vrea să-l vind, nu pot obține pe el nici măcar 10 cirlige..Sint tuns cu mașina zero. Dar aş putea să arăt altfel? Nu vin de la vreo festivitate de inaugurare , ci direct de la inchisoare.

COMISARUL: Unde e dosarul?

- Dosarul va sosi prin poștă. A fost trimis cu o foaie de călătorie. Pe foaie scrie că are exil în Bursa.

- Nu scrie de ce e exilat?

- Nu, domnule.

Comisarul se intoarce spre mine:

- Ce ești, contrabandist?

- Nu, domnule!

- Morfinoman?

- Nu.

- Hot?

- Nu.

Comisarul se înroși ca un rac, de furie că nu nimerise și tipă:

- La dracu' ! Atunci ce ești?

N-ar fi avut rost să-i spun că sint "scriitor". Nici nu arăt a scriitor. Atit de scund cum sint nu semăn cituși de puțin cu un scriitor.

- Aruncați-l în camera de gardă.

Mi-au desfăcut cătușele.

Camera de gardă... Ce nume au mai găsit!

Am scos din legătura mea o carte și am inceput să citesc.

Îndată am auzit șapte agitate la ușă:

- Citește !

- Citește o carte !

Putin după aceea s-a deschis ușa. M-au dus la comisar. Acesta, trăgînd adînc în piept din țigară, m-a privit cu atenție.

- Mă, tu ce nație de om ești?
- Sint turc.
- Cum turc? Din greci, armeni, evrei? Sau turc din turcii noștri?
- Turc din turcii noștri.
- Nu mai înțeleg nimic... Spui că nu ești hoț, nici contrabandist.
- Sint scriitor.

Se făcu liniște. Apoi...

- Ești în exil, nu-i așa?

- Da.

- Unde ai să stai? Ai unde să locuiești?

- Nu, voi trage probabil la un hotel.

- Să treci în fiecare seară pe la noi și să semnezi aici. Du-te acum cu un polițist și arată-i unde vei locui.

Cînd ieșeam de la comisariat, comisarul adăugă:

- Ce bine că n-am citit mult! Aș fi avut desigur multe belele pe cap!

Un alt polițist:

- Totdeauna ce e prea mult strică, domnule.

COMISARUL: Fiecare lucru cu măsura lui...

Am ieșit din comisariat. Mi-am așezat legăturica pe caldarim. Am simțit nevoia să ridic miinile în sus și să respir din tot adîncul ființei mele.

ȘI IATĂ CĂ NE-AM CĂSĂTORIT

- Draga mea, mă bucur atît de mult că ai acceptat cererea mea...Nici nu-ți inchipui cit de fericit sînt! Ai să vezi, am să încerc tot ce-i omeneste posibil numai pentru a te mulțumi, pentru a te face fericită. Desigur, nici nu-ncape discuție... Mă țin de cuvînt. O să facem o călătorie de nuntă. Se poate ... și e bine! Vom hoinări prin lume trei luni de zile.De peste tot, din țările prin care vom trece, vom trimite prietenilor noștri multe, multe vederi. Din Roma, Venetia, Milano, Nisa, Paris, Berlin... Anglia?... Bineînțeles că mergem și acolo. Nu-i o fericire mai mare decît să admirăm împreună lumea, draga mea.

- Uite, iubito, am să-ți mărturisesc ceva.

De dragul tău vom face o călătorie de nuntă de trei luni... Trei luni, spuneam? Oare nu-i prea mult?!... Nuuuu, tu știi mai bine! Dar dacă în loc de trei luni am călători o lună întreagă, iar cu restul banilor am închiria o casă frumoasă pentru sufletul nostru... Ce zici?

- ...

- Deci ești de acord... Ah, ce mai fată dulce are băiatul, ce inimioară bună ai... Dar știi ce, draga mea... De ce să plecăm în afara țării? Nu ne putem oare petrece luna de miere în țara noastră, acolo unde ne-am născut și crescut?!... Nici n-am cheltui devize. Ar fi păcat, zău! Nuu?... Mai întîi o raită la Marea Neagră, apoi pe la Mediterana... Ce mai minunăție este și o plimbare cu vaporul! Nu-i mai bine așa?

-...

- Dar tu ești un adevărat inger, iubito, știam că ai să mă-nțelegi... Să-ți spun ceva... Mă gîndesc mai întîi la tine... O călătorie în ziua de azi e un lucru extrem de obositor. Vapoare, aglomerație, marea agitată. Mai bine vino să stăm o săptămînă la Bursa. Se poate ? ... Nu-i bine? E cel mai frumos... E și ieftin... e și comod... Ah, iubito, tu ai o inimă de aur! Ești un inger pogrît din cer!

-...

- Iubito, dar de ce să ne chinuim pe la hoteluri?... Mai bine-ți cumpăr o broșă dintre cele mai scumpe decît să cheltuim bănuții noștri prin

asemenea locuri... Parcă-i mai bine ... Ce zici? Nu găsești că am o idee extraordinară, dulceata mea? Cum vrei... Totuși cinci mii de lire... Dacă vrei tu, o broșă de zece mii de lire nu contează. Pe cind o călătorie, hotelurile, motelurile și toate astea trec cit ai bate din palme. În schimb așa... rămînem cu un bun în casă... Desigur, desigur... Într-adevăr, ești cea mai deșteaptă fată din lume!

-...

- Stai, stai să-ți spun ceva... Cred că o să-ți placă foarte mult... Ascultă părerea mea. Adică ce vrem cu broșa asta?... Tu ești doar o fată cu gust. Nu-i așa?... Nu văd cum te-ai arăta aidoma bogătașilor căpătuți peste noapte, care-ți scot ochii cu bijuterii strălucitoare... Mai bine renunțăm la broșă decît să ajungem într-o asemenea situație penibilă. Cu acești bani putem face o nuntă strașnică, să ne pomenească toată lumea... Pe cuvîntul meu! Facem o nuntă ca a lui Grace Kelly. Ah, ce bună ești, iubita mea!

-...

- Nuntă, ziceam? Mai știi... Să cheltuim atîta bănet ca să distrăm pe cutare și pe cutare! Unde pui că mai trebuie să închiriem un salon... apoi bătaia de cap cu orchestra... gustări... băuturi... of!... Și unde mai pui că o mulțime de oameni se vor distra... ca pînă la urmă nimeni să nu rămînă mulțumit și să mai și birfească vrute și nevrute. Haide, mai bine să procedăm ca oamenii deștepți. Invităm doar rudele și cîțiva prieteni apropiați... Facem nunta acasă. Ai să vezi, va fi de o mie de ori mai frumos...

-...

- Găsești și tu că ideea mea este strălucitoare? Evident, doar ești fata cea mai isteată din lume! Apropo, să-ți spun ceva. De ce să cheltuim sută de lire pentru rochia ta de mireasă?! Pentru ca să te îmbraci cu ea o singură dată în viață!... Mai bine cu banii aceia am cumpăra lucruri în casă. Cite nu ne trebuie!...

-...

- Te-ai convins și tu că am dreptate... Da, da, e mai bine să renunțăm la nuntă, așa cum văd că spui și tu... Închiriem un apartament și-l aranjăm cu gust, după pofta inimii... Îți cumpăr un șifonier întreg cu rochii.

-...

- Dar ... ia ascultă-mă puțin... Apartamentele sint foarte scumpe în ziua de azi. Ce, să-i imbogătim pe proprietari?... Doar nu sintem noi proștii lor! Găsim o căsuță cu două camere într-un cartier mai mărginaș și o transformăm într-un cuib de porumbei. Nu văd ce-ar fi rău și cu o singură cameră... Oricum, tot singuri rămînem, amoraș... Cum?... Vrei să trecem negreșit și pe la Oficiul stării civile? Desigur, draga mea, se poate, cum vrei tu... Chemăm și cîțiva prieteni, amici... Dar ia stai nitel... Ce e aia oficiere? Cum adică, noi n-avem încredere unul în celălalt? Ne trebuie un mijlocitor? Oficierea e un fel de contract oficial... Oare sintem noi oameni care să avem nevoie de asemenea hirtii?! Oricum ținem unul la altul. Desigur. Ce mai trebuie și oficierea! Cu acești bani aruncați pe apa simbetei îți cumpăr, mai bine, o rochie. Bineînțeles, cea mai frumoasă rochie... O comandăm la o croitoreasă de clasa întii... Sigur, scumpă, cit mai scumpă...

-...

- Iubito, ce copii sintem, doar a venit vara! Cine poartă acum stofe scumpe... Ia privește materialele astea!... Ce frumoase sint! Ce culori, ce splendoare... sint și cu flori... Hai să luăm patru metri de stambă... Și de ce să mai dăm bani la croitoreasă! Mai bine coase-o tu, scumpo.

-... -

- Ți se pare mult patru metri! Ce, acum e vară... și e căldură mare! Da, da, ai dreptate... Fă-ți o rochie modernă, fără mineci și fără guler... Fusta scurtă, da, da... un metru și jumătate e arhisuficient...

Ală, tu ești fata cea mai cuminte din lume! Știi ce-mi trece prin minte? Dacă două ființe se iubesc, și un pod pare palat. De ce să închiriem o casă?... În vremurile astea... Nu-i așa?... Stamba... și asta e de prisos... Ți-e foame? Stai să-ți iau un sandviș și o gumă de mestecat... Așa... acum vino să te sărut...

-...

- Iubito, știi, noi ne-am căsătorit... Vezi că nu e chiar atît de complicat... Ah... tu ești cea mai proastă fată din lume... Dacă n-ar fi fost așa, te-ai fi măritat cu mine? Ai văzut, ne-am căsătorit... Cum? Nu crezi?... Jur pe ce vrei că ne-am căsătorit, iubito!

AȘA COPIL MAI SPUN ȘI EU...

Trebuia neapărat să adorm. Trecuse de mult miezul nopții. Mincasem mult în seara aceea, iar în mină țineam o carte parcă anume făcută pentru somn. Prin cap nu-mi treceau idei mari și nu mă frământau nici supărări grozave. Trebuia să adorm. Dar nu puteam.

Auzisem cindva că atunci cind nu te cuprinde somnul se recomandă să te apuci să numeri.

Așa că am început și eu să număr... Unu... doi... trei... zece... o sută... o mie...

De afară parcă auzisem niște șoapte. Încet, ușa s-a deschis. În casă au pătruns prudenți ceilalți colocatari, precum și citiva vecini. Voiau să știe ce se întimpla la noi, deoarece auziseră cum număram, și încă cu o voce din ce în ce mai tare. Mi-au spus:

- De o oră stăm în fața ușii și ascultăm. Eu ajunsesem cu număratul la 800 972.

Exact atunci au deschis ușa. I-am intîmpinat:

- Mai încet, mai încet, că mă încurcați...- și am continuat să număr: 800 973... 800 974... 800..

Totî mă priveau cu ochii măriți de teamă.

- Nu fiți neliniștiți... doar n-am innebunit! Număr și eu ca tot omul, vreau să adorm.

- Cum să dormi, e ora 9... Privește afară! Soarele strălucea pe cer. Tot numărînd, cit pe-aci să termin numerele.

Din acea seară n-am mai putut închide măcar un ochi. Doctorul mi-a spus:

- Sinteti extenuat. Aveți nervii obosiți... Și m-a înzestrat cu calmante. Cu cit luam mai multe medicamente, cu atît somnul fugea de mine. Buzunarele-mi erau pline de somnifere, le consumam ca pe semințe. Doctorului i s-a părut că visează urît atunci cind m-a văzut înghițînd un pumn de somnifere:

- Ce faci, omule? Atunci doctorul mi-a prescris medicamente și mai tari. Dar nici ele nu mi-au folosit.

Mă aflu în cea de-a patra zi fără să fi închis un ochi. Fiindcă tot stăteam acasă, soția mi-a zis:

- Vezi, ai tu grijă de copil, eu mă duc în oraș după cumpărături...

Fiul nostru e un ȋnc de un an. Și este un copil liniștit. Dacă l-ai obișnuit să mănince și să se culce la ore fixe, atunci nu e greu deloc. Ali al nostru nu plinge nici măcar o dată pe săptămână. Dimineața se trezește la 6 și mănincă. Se joacă de unul singur în ȋrcul lui. La 10 se culcă ca un pui. Se trezește la 11 și mănincă. Se joacă apoi pînă la 15. Între 15 și 17 doarme din nou. Apoi iar se joacă. La 19 face baie, apoi, hop! în pat... Parcă sînt gelos pe el, atît de bine doarme... Pe scurt, nu e greu cituși de puțin să-l îngrijești pe Ali. Așa că am răspuns soției mele:

- Du-te liniștită, voi avea eu grijă de el.

Era ora 1. Soția mi-a dat instrucțiunile necesare, după care mi le-a repetat o dată ca să fie sigură că mi-au intrat în cap.

Apoi s-a dus. Ce, nu-l știu eu pe Ali?... Se joacă singur, își bea laptele ca un mielușel, apoi doarme dus. Dar n-apucă bine să iasă soția pe ușa și băiețașul începu să se smiorcăie. Doamne ... nu se poate! De la smiorcăit trecu la plîns. Dar să vedeți cum mai plîngea.

- Taci, fiule, taci...

Dar cînd ziceam "taci", ȋpa și mai tare.

M-am gîndit că l-o fi pîscat vreun purice.

L-am controlat din cap pînă-n picioare, dar degeaba. Probabil că i-o fi foame, mi-am zis.

Dar nu era ora stabilită. Totuși i-am adus sticla cu lapte. A stat liniștit pînă ce i-am pus biberonul în gură. Atunci a lovit sticla cu mîna de m-a scîldat în lapte. Și iar a început să plîngă.

Îi era oare sete? I-am dat puțină apă în păhărelel lui. L-a răsturnat cu furie și a început să răcnească mai tare.

De obicei mamă-sa se supără dacă-l iei în brațe. Ce să-i faci?... L-am luat în brațe și am început să-l arunc și să-l prind.

- Hopa, puiule, hopa...

I-am dat niște ziare. Parcă s-a mai calmat atunci cînd le-a rupt. Apoi s-a legat de flori.

Să le rupă, numai să se liniștească o dată - mi-am zis. Dar iar a început. Ca să-l potolesc, am început să fac tot felul de ghidușii. Îmi băteam

burta ca pe o tobă, îmi umflam obrajii. Mergeam în miini. Îl căram în spate. Mă rog, nu știam ce să mai fac.

După fiecare număr nou parcă se mai potolea puțin, ridea obraznic cind se obișnuia cu numărul și iar începea. Săream, vorbeam aiurea, țineam cuvintări, țipam ca și cum m-aș fi aflat pe scena Operei, dansam... Ali mă privea, mai întâi ridea, apoi plingea. Atunci pricepeam că voia altceva. Îl luam în brațe, îl legănam, îl aruncam în aer ca pe o minge, dar degeaba! Am dansat cancan, m-am zvircolit în hoola-hop, am trecut la dansuri orientale, evident dind și din buric... Ce n-am făcut ca să tacă odată! Cred că, dacă m-aș fi produs cu numerele mele pe orice scenă, aș fi ajuns un vestit comic.

Și tot așa pînă m-au apucat orele trei. Am răsuflat ușurat gîndind că a sosit vremea cînd trebuia să se culce, mititelul. L-am pus în pat, i-am dat laptele. Dar a lovit cu piciorul în sticlă. Parcă toate obiceiurile bune le uitase în ziua aceea. Nu voia să doarmă, și basta! L-am luat din pat, l-am pus pe genunchi și am început să-l legăn și să-i cînt un "nani-nani"...

- Dormi, puiul mamei... Dormi, leul meu... dormi, berbecul meu..., dormi, derbedeule...Ssss...sss... nani, băiețelul meu... Băiețas frumos... dormi, pui de cătea... dormi, minca-ți-aș sufletul... nani, băiețas... băiatul meu va fi un om mare, nani... băiatul meu va fi cel mai mare... parcă eu am fost!... Nani...

Și cui o să-i pese dacă va fi un om mare, nani... Haide, băiete dormi odată, naniiii! Eee... eee... eee... e! Cînd vei fi mare, vei veni să-mi săruți mina, nani... Parcă eu sărut mina tatălui meu! naniiii. Haide, derbedeule, dormi odată... Eu am să mă mindresc cu băiatul meu, nani... Ai s-aștepți cam mult, nani... Se vede de pe-acum ce podoabă va ieși din tine, nani... Ce să mă supăr, leit taică-său, nani... Dormi, derbedeule, mi-e lehamite și de viață, nani... Eee, eee, eee... e!

Ce greu cresc copiii ăștia, nani... Gindește-te la taică-tău!... Parcă eu m-am gîndit! nani... Cine te-a pus să faci copii, nani...

Creștem copii pentru țară, nani... Cînd o să fie mare, fiul meu va avea grijă de tatăl său... Pe naiba! nani... Dormi, drăguțule, voinicelule... dormi, nani... Să vezi cît o să pătimesti cu acest copil, nani... Dă, Doamne să nu semene cu mine, nani... Poate că ajunge cineva, dă, Doamne, nani... Dormi, băiete... haide, măi, dormi odată, nani...

Băiatul meu mă va iubi... Mai vedem noi... mai ales după ce-o găsi o fată, nani... Nu toți sint ca mine, poate că din copilul ăsta se va alege ceva, nani... Sigur, cînd se va face mare te va ciupi mereu de bani, nani... Se vede după fața lui ce marfă e , nani... Dormi, puiule, nani... Acuși îți dau o palmă, nani. Eee... eee... eee!

Tot cîntînd într-una, legîndu-l, am adormit. În acest timp, el s-a ridicat de pe genunchii mei și a distrus totul din cameră. Cînd a sosit nevasta acasă l-a găsit aplecat asupra ultimei mele schițe la care lucram, și a țipat:

- Ce se întîmplă aici?

Eu, buimăcit de somn și crezînd că s-a trezit băiatul, am continuat să-l legîm și să cînt nani-nani.

- Ce se întîmplă aici?

- Parc-am adormit - i-am zis.

Acum, ori de cîte ori am insomnii,îmi adorm băiatul. Eu dorm adînc, iar el face orice pofteste. Așa copil mai spun și eu...

NU ÎNGHIT PERIUȚELE

A pășit tacticos în sediul serviciului de difuzare. Pe aici ne duceam traiul vreo nouă colegi. Cum a intrat în încăpere, cu toții, ca la comandă, s-au sculat în picioare. M-am ridicat și eu, n-aveam încotro, mai știi cu cine ai de-a face? De fapt, nici n-aș fi vrut să mă deranjez. Dar unul dintre colegi mi-a șoptit:

- Hei, ia vezi, Giazim-bei...

La auzul acestui nume am sărit ca ars.

Omul ăsta deține vreo 20-30 de milioane de lire și unde mai pui, pe deasupra, că era patronul nostru. O fi văzut oare că eu nu m-am ridicat de îndată?

- Stați jos - ne-a îndemnat.

L-am ascultat. Numai Sevki a rămas parcă atirnat în picioare. Giazim-bei ne-a vorbit:

- Continuați! De ce vă ridicați în picioare? Vedeți-vă de treburile voastre. Știți doar că nu inghit periutele...

Sevki, care continua să stea înfipț în poziția sa de drepti:

- La ordinele dumneavoastră, aveți dreptate, ne vom așeza, sigur că da. Domnule, noi vă stăm la dispoziție oricând și oriunde...

Dar tot nu se așeza.

Dacă ar fi rămas în poziția de drepti, și tot, să spunem, ar mai fi mers, dar el își infipsea mîinile în nasturii hainei încheiate și stătea cu capul plecat, indoit de șale, de parcă l-ar fi tăiat cineva de mijloc.

Dar să nu uit: Sevki e șeful Serviciului nostru de difuzare. Iar lucrurile nu sînt cituși de puțin complicate. Giazim-bei, fiind un om putred de bogat, nu voia să fie periat din pricina banilor. Halal om! De aceea îl privea cu asprime pe Sevki care se încăpăținase să rămînă pironit în picioare. Acesta continuă, parcă buimac, să ingaime:

- Da, domnule, da, domnule! Aveți dreptate, domnule! Fiecare să-și vadă de treburi!

Giazim-bei îl cam repezi:

- Stai jos!

- Dacă ordonăți, vom sta, domnule... Dar Sevki tot nu se astimpăra.

Gindeam: "Să vezi ce mai scandal are să izbucnească!" Omul îi zice răspicat: "Nu-mi place slugărnicia, nu înghit periutele", iar el îl e-nervează cu gitul său de cocostirc, tot repetind în neștire "Da, domnule, la ordinele dumneavoastră, domnule". Dacă ar fi fost lângă mine, l-aș fi tras de minecă și i-aș fi spus:

- Oprește-te o dată, măgarule, oprește-te, nu vezi că nu-ți merge?

Giazim-bei, plictisit:

- Stai o dată, omule! Stii că nu-mi plac asemenea lucruri! Vezi-ți și mata de treburi!

- La ordin, domnule, la ordin...

Zicea, dar tot nu se așeza. Poate că Giazim-bei ar fi plecat, dar, stinjenit de Sevki, nu știa ce să mai facă. De data aceasta i se adresă cu o voce îndulcită:

- Stai, omule, stai jos, te rog... De ce atita deranj!

Sevki, pe-a lui:

- Vai, domnule, dar se poate?! Nici pomeneală de deranj! N-avem dreptul să vă nemulțumim nici cît negru sub unghie.

Giazim-bei, nemaiputînd rezista, rîse forțat, dar se vedea cît de colo că se innegrise de furie.

- Dacă nu mă-nșel, numele dumneavoastră este Sevki-bei...

- Da, excelență.

- Sevki-bei, mie nu-mi plac asemenea ceremonialuri...

Dar el nu-l lăsă pe om să-și termine vorba și îndrugă înainte:

- Vai, domnule, se poate?... Vă rog!

Parcă dracu' imi șoptea să mă ridic, să-i dau două palme, să-l apuc de umeri și să-l trintesc pe scaun. Cîtă dreptate aveau colegii mei, care-mi tot spusese că șeful serviciului nostru e un lingău, un soi de saltimbanc, dar nu-i crezusem! Eu nu lucram acolo nici de o lună de zile.

- Stai, măi frate!

- Vai, domnule! Mi-e rușine să mă așez în fața dumneavoastră. Vă rog din inimă, permiteți-mi să stau în picioare! Așa mă simt mult mai bine. Respectul ce vi-l port...

Îl imploră, era cit pe aci să plingă... Giazim-bei, enervat la culme, înțelese că nu va reuși s-o scoată la capăt cu Sevki, de aceea se întoarse cu spatele la el și cu fața către noi:

- Eu nu înghit periutele, ați înțeles? Cînd voi mai călca pragul încăperii dumneavoastră, rog ca nimeni să nu se mai ridice în picioare... fiecare să-și continue activitatea pentru care este plătit... Ați înțeles?

Chiar și după ce Giazim-bei părăsi, infuriat la culme, serviciul nostru, șeful tot mai continua să stea în picioare, strigînd în urma sa, ca să fie auzit:

- Da, excelentă, ordonați! Da, da...

Am ieșit să luăm masa de prînz. Discutînd cu unul dintre colegi, Kerim, i-am zis:

- Ce mai individ... N-am mai întîlnit și n-am mai văzut asemenea dihanie!

- De mult nu mai e la modă asemenea periută. Asta e una de tip oriental.

- Ce vorbești, omule?! Se poate vorbi de periută orientală ori occidentală?! Periută, slugărnicia sînt specifice Orientului.

- Nuuu... nu vorbi așa - mi-o reteză.

Există și un tip de periută europeană. Periută orientală e învechită, depășită... într-un cuvînt, nu mai e la modă. Fiecare om are nevoie de cineva în preajma sa care să-l perie. Tu ești pripășit de curînd și nu știi... Îl vezi pe Giazim-bei al nostru, care repetă într-una: "Nu înghit periutele, nu-mi place slugărnicia!". Să vezi ce se va întîmpla cu el cînd o să nimerească peste o periută europeană. Mai ales dacă omul e bogat ține să aibă neapărat lingă el pe cineva care să-l perie. Giazim-bei al nostru e de compătimit. Are 20-30 de milioane, proprietăți, moșii, case, mașini, nevastă, amante, dar nu e fericit deloc. Pentru că n-are o periută. El zice mereu: "Nu vreau periută". De fapt, însă, ar vrea să spună că "n-am găsit o periută cum mi-ar plăcea". Zău că tare mi-e milă de bietul om... Cu ce se ocupă parcă secretarii milionarilor americani? Cu periatul. Dar ăștia sînt din ăia de modă occidentală...

- Măi, Kerime - i-am zis - am impresia că tu înțelegi științific tărășenia cu periutele.

- Ba bine că nu! Am sesizat filozofia afacerii... Să vezi tu în curînd ce se va mai întîmpla.

... N-a trecut multă vreme de la discuția noastră și, într-adevăr, s-au pornit o mulțime de lucruri ce mi-au amintit de spusele lui Kerim. Pe atunci primeam un salariu de 250 de lire, ca și Kerim, care începuse serviciul cu trei luni înaintea mea. Cam la o săptămînă după convorbirea noastră, salariul lui Kerim a crescut la 300 de lire. Cîțiva, care lucrau pe-acolo de vreo doi ani și primeau doar cîte 150 de lire pe lună, au început să miriie. Ei au fost lăsați să miriie, iar salariul lui Kerim a fost săltat la 400 de lire.

Acum avea același salariu cu șeful nostru, Sevki-bei.

Nici n-am apucat să clilesc bine din ochi, și iată că Kerim a fost numit șeful nostru, cu 500 de lire pe lună. Dintr-o singură mișcare, Sevki i-a devenit adjunct. Kerim începuse să treacă pe la birou cam o dată sau de două ori pe săptămînă. Și nu mult după aceea a fost numit într-un alt post, cu 700 de lire pe lună. Să nu-ți vină să crezi!

Cu cît salariul lui Kerim creștea, cu atît se mărea distanța dintre noi. Chiar și vechii lui prieteni îi spuneau acum respectuos Kerim-bei. Și-acum se distingea din nou zelosul nostru adjunct al serviciului, care de îndată ce-l zărea pe Kerim, își încheia haina și-i vorbea supus: "Domnul meu, persoana dumneavoastră"... Dar ce-am mai auzit: Jerim a pornit într-o călătorie prin întreaga Europă alături de Giazim-bei. La întoarcerea din călătorie, salariul lui atinsese 2 000 de lire lunar. Pentru ca ultima oară să mi se spună că avea un ciștig de 5 000 de lire lunar. Și care era culmea? Nimeni nu știa cu ce se ocupă...

Se spunea că e secretarul, locțiitorul, mina dreaptă a lui Giazim-bei. Cînd acesta lipsea, Kerim îi dirija afacerile.

Lucrurile au mers mai departe. Cînd lipsea Kerim, Giazim-bei se ocupa de treburile acestuia.

Nimeni nu înțelegea: Kerim doar nu era nici muncitor, nici îndeminatic, nici citit...

De unde atunci tot sporul?! Dar eu bănuiam că doar devenind o periută de tip occidental a izbutit să se înalțe atît de vijelios. Mă tot întrebam: cum o fi arătînd o periută occidentală? Si tare muream de curiozitate!

Pină la urmă tot am aflat.

Noi lucram in cea mai veche intreprindere a lui Giazim-bei. Într-o zi ni s-a anunțat că direcția va sărbători 20 de ani de la înființarea întreprinderii noastre. Ni s-a dat și cite o primă. În aceeași seară a fost oferită o masă pentru 80 de persoane la unul dintre marile hoteluri.

Acolo, la petrecere, am pătruns secretul miraculos al periutei occidentale. În capul mesei trona Giazim-bei, iar lângă el însuși Kerim-bei. Eu stăteam în stînga acestuia, între noi aflîndu-se doar trei persoane. Fiind tare curios, devenisem numai ochi și urechi la fiecare vorbuliță a lui Kerim, căruia îi studiam pînă și ultimul gest. În clipa în care Giazim-bei vru să apuce un pahar pentru a-l închina în sănătatea participanților, Kerim îi reținu mina și-i zise:

- Nu, nu, nu se poate... Știți doar că nu vă priște...

Giazim-bei, supus:

- Te rog, numai un păhărel...

Kerim rămase neînduplecat:

- Nu-se-poate, nu-se-poate... Doar știți bine... Mă rog, dacă țineți neapărat... Eu însă nu mă mai amestec. Știți doar cum stăm cu inima...

Giazim-bei renunță la intenția de a lua paharul și se așază pe scaun. Puțin mai tirziu, Giazim-bei propuse:

- E tare cald aici, să deschidem puțin fereastra!...

Nici nu rosti bine cuvintele, și Sevki, periuta noastră orientală, țîșni înaintea chelnerilor spre fereastră:

- Ordonati, excelentă... La dispoziția dumneavoastră!

Chiar atunci se auzi vocea tunătoare a lui Kerim:

- Lasă-te de astea omule ! Nu deschideți fereastra!...

Apoi se întoarse către Giazim-bei:

- Pentru numele lui Dumnezeu, ce faceți? Zău, dar parc-ați fi un copil... Ați transpirat... v-ați gîndit ce s-ar întimpla dacă s-ar deschide fereastra?

Giazim-bei:

- Îți declar, pe cuvîntul meu de onoare, că n-am transpirat.

- Cum spuneți că n-ați transpirat! Nu știu eu dacă ați transpirat sau nu?

Giazim-bei își turnă puțină apă în pahar.

Kerim îl muștră:

- Aaaa... Dar ce faceți! Doamne, v-ați pierdut mințile?

Giazim-bei:

- Îmi torn și eu puțină apă...

Kerim legănă capul la dreapta și la stînga:

- Doamne Dumnezeule, sinteți nemaipomenit... De ce nu mă întrebați? Chelner! Adu repede o apă minerală!

Orice voia să facă Giazim-bei nu reușea deoarece Kerim nu-i permitea. Se supunea ca un mielulel la tot ce spunea zeelusul său comesean; doar din cînd în cînd îi mai făcea nazuri lui Kerim:

- Dă-mi voie, lasă-mă să beau măcar un păhărel, te rog...

- Nu se poate, nu se poate... Nu vă gîndiți deloc la sănătatea dumneavoastră...

Pentru ca puțin mai tirziu să i se năzare să facă exact pe dos toate cîte le spusese pe un ton protector. Kerim, care mai înainte nu permisesse să se deschidă fereastra, îi zise acum lui Giazim-bei, mai transpirat decît toată lumea:

- Văd că nu vă simțiți bine...

Giazim-bei:

- Ba mă simt perfect.

- Știu eu, nu vă simțiți bine... Să deschidem puțin fereastra.

Sevki, periuța noastră orientală, își aruncă cuțitul și furculița din mîini și se repezi ca un fulger.

- Se execută, excelentă! V-am și deschis fereastra...

- Hei, domnule, nu v-am mai spus în cîteva rînduri că nu-mi plac periutele!

Lăsați-l pe chelner să-și facă meseria. De ce vă amestecați?

Sevki, turtit:

- Bine, excelentă, după cum doriți... Nu vă supărați...

Giazim-bei îl consultă pe Kerim:

- Pot să fumez o țigară?

Kerim:

- Numai una... O a doua nu vă las... Azi sintem la a patra...

Continuam să fiu numai ochi și urechi.

Kerim, ceva mai tirziu:

- Nu v-am spus de atîtea ori că la recepție nu se vine îmbrăcat cu un asemenea costum maro de tip sportiv?! ... Doamne, Doamne, zău că

mi-au ieșit peri albi... Unde vă este gustul? Doar am discutat împreună de câteva ori! Ce v-ați face dacă v-aș părăsi un minut...

L-am privit pe Giazim-bei. Ditamai milionarul devenise un copil răsfățat.

- Vezi, asta am uitat...

Kerim, către meseni:

- Zău, parc-ar fi un copil, nici nu știți...

Periuța orientală, Sevki, se amestecă:

- Vai, se poate, cum vorbiți așa...

Giazim-bei îl muștrului:

- Tu să taci! Ce periută nenorocită, să te ferească Dumnezeu... Da, sînt un copil... Întocmai ca un copil! Dacă n-ar fi fost Kerim-bei, de mult m-aș fi îmbolnăvit și poate că m-aș fi și dus...

Kerim, senin, privind ceasul de la mină:

- Cred că e timpul să ne ridicăm. Ora culcării, domnule. Să nu mai zăbovim, n-are rost...

Giazim-bei încercă să-l înduplece:

- Să mai stăm... Cît de puțin...

- Nuuu... Nu se poate! E doar nouă și jumătate! Pînă ajungem acasă se face zece. De altfel, am și întirziat. Am stabilit doar ca la 10 fix să fiți în pat. Plecăm...

Cînd să se ridice, Kerim întinse mina spre pahar. Brusc, sărind ca un resort, l-am apucat de mină:

- Ce faceți, Doamne Dumnezeule... Mă tot uit la dumneavoastră... este al cincilea pahar. Nu vă gîndiți deloc la sănătatea dumneavoastră! Zău, vă rog, încetați... Să-mi tihnească...

Și am continuat pe struna asta. Atunci Kerim mă rugă:

- Te rog, doar pe ăsta să-l mai beau...

- Acum, treacă de la mine, vă las, dar să nu mai văd așa ceva altă dată!

Îmi puse mina pe umăr și mă trase deoparte:

- Bravo! Ai priceput perfect diferența dintre periută orientală și cea occidentală...

Ehehei, cite mai avem de învățat de la occidentali... Noi încă nici nu știm cum trebuie să arate o periută modernă... Apropo, tu ce salariu mai ai?

- Două sute cincizeci...

- Vei avea cinci sute, iar de miine ești șef în locul lui Sevki... Individul va fi adjunctul tău.

Sevki se și afla la ușă și-l saluta cu temenele până la pământ pe Giazim-bei:

- Allah să vă dăruiască viață lungă, excelentă... Ne-ați fericit în seara aceasta, a fost o masă ca-n povești...

L-am tras de poalele hainei și am strigat la el strașnic:

- Piei din ochii mei, periută...

FEREASTRA DESCHISĂ SPRE OCCIDENT

Cunoșteam de-acuma placa: cînd vreun ziarist ori scriitor ceva mai răsărit însoțește un politician într-o călătorie prin țară și dacă acesta ține o cuvîntare cît de mică, la întoarcere scriitorul se umflă în pene:

- Eu am scris cuvîntarea aceea...

Sînt atît de sătul de asemenea cuvîntări apoase, încît mi-e și lehamite să le mai aud.

Și unde mai pui că dac-ar fi să dăm crezare celor ce se spun mai tirziu, pe puțin cinci sau zece indivizi pretind că au scris cuvîntarea pînă la ultimul cuvîntel. În cel mai rău caz, ei au corectat-o. Încît îți vine să crezi că de aceea majoritatea cuvîntărilor politice de pe la noi sînt atît de anapoda. Mă gindeam că ar fi bine ca politicienii, cînd pornesc la drum, să nu-și aleagă oamenii de încredere dintre scriitori cunoscuți, deoarece aceștia sînt cei mai mari lăudăroși. Chiar și acea cuvîntare a politicianului nostru încălzit de miile de oameni din fața sa, pe care o rostește spontan, cu vorbele sale, tot în cont este trecută.

- Eu am scris-o! A învățat-o pe dinafară!

Cîndva, un ziarist care călătorise cu o sumedenie de oameni politici - să tot fi avut 40 de ani - mi-a povestit:

- Și eu am scris la vremea mea o mulțime de cuvîntări. Pe unii discursurile mele i-au făcut deputați. De altfel, prima cuvîntare am încropit-o la vîrsta de 19 ani. O scrisesem pentru muftiul nostru.

După această introducere, a continuat astfel:

- Încă din clasa a X-a de liceu începusem să redactez articole de fond ce apăreau la loc de cinste în micul ziar din vilaietul nostru.

Vorba ceea, e ușor să te arăți mare într-un loc cum e orașelul nostru de provincie. Toți spuneau: "Are un condei ascuțit, bravo lui!"

Era în anul în care urma să absolv liceul.

În vilaietul nostru tocmai pătrunsese calea ferată și urma să se anunțe sosirea primului tren. Toată lumea se pregătea de zor...

Cum muftiul e o rudă de-a șaptea spită cu noi, mi-a trimis vorbă: "Să scrie băiatul o cuvîntare pe care s-o rostesc în ziua sosirii trenului".

De unde pină unde, muftiul să ia cuvîntul ?! Dar este o persoană înțeleaptă și mult stimată. Aceste vorbe le-am auzit încă din copilărie spuse de oameni mari, ca și de copii. După noi, nimic nu exista pe pămîntul acesta care să nu fie cunoscut de către muftiu. Tineri și vîrstnici, cu toții așa credeam...

Pe atunci muftiu-efendi trecuse de 70 de ani. Țin minte că avea o barbă lungă și albă ca neaua. Nu prea ieșea din casă. În schimb, venea o mulțime de lume să-l viziteze și să-i ceară sfatul, în ciuda distanțelor, oricît de mari ar fi fost ele. Omul însă aproape că nu mai putea vorbi. Și cînd își mișca ușor buzele, iar vocea abia de i se auzea ca o biată șoaptă. De unde fiecare silabă întreagă scăpata din gură căpata o adîncă semnificație.

Ajunsesem la concluzia că înțelepciunea sa izvoră din veșnica lui tăcere.

Ceea ce cunoștea cel mai mult era istoria, istoria orașului nostru. Știa pe de rost toate cele cite se petrecuseră în granițele vilaietului nostru: cine a locuit în casa aceea, ce oameni erau, ce clădiri au fost mistuite de incendiu... Perioada bizantină, ocuparea orașului de către armatele Islamului, totul știa ca pe apă.

Cu toții ne lăudam nevoie-mare cu muftiu-efendi. Guvernatorul, primarul etc., veneau deseori la dînsul. Oricare dintre cei mari se afla pe la noi imediat îl vizita și în mod demonstrativ îi săruta mina.

Și iată că această persoană atît de importantă trebuia să țină o cuvîntare la festivitatea prilejuită de sosirea primului tren în orașul nostru. Și acest om îmi acordase mie cîntea de a-i pregăti discursul. Mai-mai să fiu copleșit sub greutatea sarcinii primite.

Eram la o vîrstă la care încă nu văzusem marile noastre orașe Istanbul și Ankara. Nici prin cap nu-mi trecea cam ce ar trebui spus la sosirea primului tren. Bruma de cunoștințe provenea din niscaiva cărți citite, de prin ziare și reviste. Muncind pe brînci, m-am perpelit trei zile pregătind cuvîntarea. Prin intermediul unchiului meu am trimis-o lui muftiu-efendi.

În ziua inaugurării liniei ferate a avut loc o mare festivitate. Tot orașelul se adunase la gară. După citva timp de așteptare a sosit și

locomotiva sărbătorită. Potrivit tradiției, s-a tăiat mielul de sacrificiu. Primul a vorbit guvernatorul, apoi muftiu-efendi... Vă închipuiți că eu eram mai emoționat decât dinsul.

Ceea ce-mi mai amintesc din cuvîntarea acestuia ar suna cam astfel: "Trenul reprezintă o fereastră deschisă spre Occident. Prin această fereastră va intra lumina, și nu numai lumina, ci și alte lucruri. Iată, așadar, că civilizația, suită pe roți, a ajuns pînă la noi. Dar ce este roata? Ea este însuși piciorul civilizației. Fără de roată nici noi n-am fi existat pe acest pămînt. Dacă astăzi înaintăm, apoi aceasta se datorește roților... Priviți înspre acest tunel, înspre gurile sale tăiate în munte. Veți vedea ce se va naște din aceste guri. Viitorul luminos este al nostru! Aceasta este o adevărată comoară. Cetățeni, folosiți bine această comoară ce a încăput pe miinile voastre. Cetățene, dacă o folosești bine, ciștiți mulți bani, devii bogat, îți crești prestigiul.

Roțile vor aluneca pe șine. Treburile nu mai sînt atît de grele ca înainte. Fiecare rută te va îmbogăți, cetățene! Cîte rute, tot atîtea posibilități de ciști!

A fost greu pînă ce s-a deschis drumul. Acum toți cetățenii vor putea mai lesne folosi acest drum. Valoarea mărfurilor noastre va spori. De aceea este bine, cetățene, ca și tu să cunoști valoarea și importanța bunului tău...

Să știm să apreciem gustul acestui bun, pe care l-am obținut datorită Republicii; inima trebuie să ne bată atunci cînd urcăm, cînd punem piciorul, cînd intrăm înăuntru. Dacă nu ne urcăm cu atenție, producem stricăciuni, iar alții în afară de noi nu-l vor mai putea folosi. Nu este doar bunul altuia ca să ne batem joc de el. E al nostru, al tuturor cetățenilor. Este un dar comun pus la îndemîna tuturor".

Ce putea scrie un tînar de 19 ani, care abia absolvise un liceu de provincie... Numai că întreaga cuvîntare a lui muftiu-efendi a fost aplaudată peste orice așteptări. Nici o altă cuvîntare n-a avut un asemenea succes. Ropote de aplauze... Toți vorbeau: "Într-adevăr, muftiul nostru e un om învățat".

Dacă e să recunoaștem, apoi muftiul învățase bine textul pe de rost și îl rostise deosebit de frumos și emoționant.

Din ziua aceea, oriunde avea loc o festivitate ori vreo adunare muftiul era chemat printre primii. Iar el mergea peste tot cu aceeași cuvîntare

pe care o supunea unor mici prescurtări: scotea cuvântul "tren" și rostea restul exact așa cum era în textul original.

Cuvîntarea ni se părea atît de frumoasă, încît nu ne plictisea s-o ascultăm încă o dată și încă o dată. La sărbătoarea Republicii, la deschiderea unei fabrici de cherestea, la sosirea unei persoane suspuse a fost ținută cu mult succes...

Am o rudă cu numele de Ziya. Tatăl lui este putred de bogat. Lui Ziya i-au adus mireasă tocmai din Istanbul. Și au trîntit o nuntă cum nu s-a mai văzut pe la noi. La petrecere au fost invitate toate notabilitățile orașului. Și noi am fost chemați. Era o familie habotnică cum alta nu mai e. Femeile și bărbații au luat masa în camere separate.

Mireasa fiind totuși din Istanbul, după masă femeile și bărbații s-au adunat laolaltă, într-o singură încăpere.

Și iată că a sosit momentul în care muftiu-efendi a fost rugat să vorbească.

Adevărul este că el n-a vrut să ia cuvîntul.

Numai că familia a insistat atît de mult, încît bietul om n-a mai avut încotro și a cedat.

Stimați concetățeni,

Acest cămin nou înjghebat reprezintă o fereastră deschisă spre Occident.

Chiar de la începutul cuvîntării s-a auzit un murmur de nemulțumire. Asemănarea familiei cu o fereastră, mai ales cu una deschisă spre Occident, i-a cam enervat pe oamenii cercului nostru conservator. Muftiu-efendi, arătînd cu mîna spre mireasă, a continuat:

Prin această fereastră va intra lumina, și nu numai lumina, ci și alte lucruri...

Ginerele Ziya, care era și așa enervat de birfelile rîspîndite pe seama nevestei sale aduse din Istanbul, a văzut negru în fața ochilor. Miinile îi tremurau. În schimb, muftiu-efendi, calm, liniștit, a continuat:

- Iată, aşadar, că civilizația luminoasă, suită pe roți, a ajuns pînă la noi. Mă bucur că toți o vom îmbrățișa și o vom stringe la pieptul nostru. Pentru că e a noastră, este un bun al tuturor.

Tușete forțate, indignate au încercat să oprească, din loc în loc, cuvîntarea. Zadarnic.

- Iată roata din fața noastră. Ce este roata? Fără de roată nici noi n-am fi existat pe acest pământ. Roata înseamnă civilizație.

Ginerele și-a dus mina înspre buzunarul de la spate al pantalonului. Dintr-o clipă în alta putea ieși moarte de om. Muftiu-efendi a continuat totuși în această atmosferă electrizată:

- Priviți înspre acest tunel. Ce se va naște prin această gură? Viitorul luminos este al nostru.

Muftiul, crezind, pesemne, că tusea era o manifestare sonoră a obişnuitului său succes, a zis, întorcându-se cu fața înspre ginere:

- Acesta este o adevărată comoară. Cetățeni, folosiți bine această comoară ce a încăput pe miinile voastre. Cetățene, dacă o folosești bine, câștigi mulți bani, devii bogat, îți crește prestigiul. Treburile nu mai sînt atît de grele ca înainte. Fiecare rută te va îmbogăți, cetățene! Cite rute tot atîtea posibilități de câștig!

Dacă prietenii nu l-ar fi oprit pe ginere, ar fi curs singe. Socrul a șoptit ceva la urechea lui muftiu-efendi. Acesta a dat din cap și a continuat cuvîntarea:

- A fost greu pînă ce s-a deschis drumul.

Acum cu toții îl vom putea folosi mai lesne.

Prieteni, să apreciem gustul acestui om bun, pe care l-am obținut datorită Republicii; inima trebuie să ne bată atunci cînd ne urcăm, cînd punem piciorul, cînd intrăm înăuntru. Dacă nu ne urcăm cu atenție, producem stricăciuni, iar alții nu se vor mai urca după noi.

Este al nostru, al tuturor cetățenilor, un dar comun pus la îndemina tuturor.

Din fericire, ginerele fusese scos afară de către prietenii și nu apucă să audă ultimele vorbe ale lui muftiu-efendi. După cuvîntarea lui, atmosfera părea de gheață. Muftiu-efendi se arăta deosebit de mirat că nu fusese aplaudat. Petrecerea se sparse.

După trei zile, Ziya și-a trimis înapoi frumoasa-i mireasă, ce-i fusese adusă special tocmai din Istanbul. Apoi au divorțat.

UN OM DEȘTEPT FOC

Mi-au zis:

- Vor să te vadă. Te invită la ei acasă...
- De ce? Doar nu-i cunosc!
- Și ce-i cu asta... noi te-am lăudat cum că așa și pe dincolo, că ai fi o inteligentă rară... te-am ridicat în slăvi...

Cui nu-i place să fie decretat deștept și astfel să mai fie prezentat și altora? Totuși, asemenea celor cu voce frumoasă, ce fac nazuri atunci când li se cere să cinte ceva, și eu, la rîndul meu, am abordat o mină plină de modestie.

În cele din urmă am trecut pe la cei care-mi adorau din auzite inteligența mea superioară. Toți în păr: tatăl, mama, două domnișoare și un flăcău. Cum am trecut pragul casei, au și început să mă studieze ca pe o ființă ciudată a cărei inteligență era vizibilă din creștet și pînă-n virful unghiilor. Iar eu mă aflam în postura unui elev obraznic și leneș care intrase la un examen și care nu știa nici o boabă.

Tatăl mă luă în primire:

- Stimate domnule, noi, cum zic, întreaga noastră familie admiră inteligența dumneavoastră superioară...

Vă imaginați cit de fisticit eram.

- Daaa... așa... Bine, bine... - am spus și eu ceva, acolo.

Mama, la rîndul ei:

- Toți prietenii noștri care vă cunosc nu prididesc cu laudele la adresa inteligenței dumneavoastră...

Fata cea mare își tot freca miinile de emoție.

Prin casă se mai aflau și alte persoane care, la aflarea veștii că marea mea inteligență va veni în vizită, s-au și năpustit în încăpere. Toți mă priveau cu interes, ca pe un animal deosebit, nemaîntilnit în nici o grădină zoologică.

"Ce mă fac acum? mi-am spus. Oricum, alții m-au recomandat a fi grozav de inteligent..." Totuși mă temeam ca de moarte că mă voi da

de gol și că voi injura reclama ce mi s-a făcut. Dacă fac vreo gafă? Sau dacă vor spune: "Așa arată omul cu o inteligență nemaiîntilnită?"... Să stau oare deoparte ca întotdeauna și să tac chitic?! Sau să mă amestec în orice vorbă și să nu mai las pe nimeni să deschidă gura?! Să fiu spiritual, să-i fac să ridă în hohote? Sau să-mi drămuiesc cuvântul?!... Să mă vînd greu!

Transpiram, nu glumă... Oricum, trebuia să fac ceva ca să le arăt că sînt inteligent.

Dar, ca un făcut, mă invadase o imensă prostie. Nu știam nici măcar unde să-mi mai țin miinile. Fața mi se lungise, dinții la fel, încît aveam impresia că pe gît îmi anină un cap de măgar. Doamne, Dumnezeuule...

Toți vorbeau și rideau cu poftă. Dar mie nici cu cuțitul nu mi-ai fi descleștat fălcile.

Știam nenumărate anecdote, însă nici una nu-mi venea în minte. Cine știe cum se vor mai fi distrind ei după ce voi pleca! Prea o făcusem de oaie!

Gazda mă provocă la o discuție:

- Ce părere aveți dumneavoastră, domnule ...

Era clar că toată lumea aștepta să iasă la iveală un răspuns colosal, care să-i ametească. Dar eu nu știam măcar nici despre ce se vorbea.

- Eu ? ... Adică în această privință... desigur... am aceeași părere... aveți perfectă dreptate...

Răsună un hohot prelung. Vai de mine, să știi c-am incurcat-o! Am ridicat capul și am privit spre tavan. Cînd, parcă dracu' m-a pus:

- Știți, există o anecdotă... - am zis.

Care, ce, de unde anecdotă! Mă aflasem și eu așa în vorbă. Dar n-aveam încotro, trebuia neapărat să spun o anecdotă! Toți priveau spre mine așteptînd să vadă ce perle voi da la iveală.

- Mă rog, e cunoscută... Cică într-o zi Nastratin Hoge...

Mintea îmi secase. Nu-mi aminteam de nici o anecdotă de-a lui, deși cunoșteam cu sutele. Noroc că onorabila doamnă gazdă ne-a invitat la masă.

Deși aș fi dorit să mă așez cel din urmă, totuși, ca un făcut, am țișnit primul. Nu-mi mai găseam nici gura. Ciorba se revărsa din lingură peste haine.

În loc să-i spun gazdei cu respect:

- Îmi place ,este foarte gustoasă...

Am criticat-o parșiv: -

- Degeaba... este foarte sărată...

Domnișoara imi puse o bucată de carne în farfurie. Aș fi dorit să fiu politicoș: "Mulțumesc, ajunge..." Din gură imi ieșiră vorbe catastrofale: "Pune, pune, umple bine farfuria!"

Necuratul parcă intrase în mine. Mă adresai tinărului din fața mea:

- Puștiule, să știi că patima cărților duce la rău. Am impresia că tu...

- N-am jucat în viața mea, domnule.

Găsind prilejul de a-i arăta tinărului cit de deștept sint, i-am retezat-o scurt:

- S-o spui lui mutu'!...

Toți mă ascultau acum. Vorbeam ca un gramofon al cărui arc se desfăcea. M-am întors înspre politicoșul domn care era gazdă:

- Fata dumneavoastră e fată mare?

Omul imi răspunse stinjenit la întrebarea mea picată ca o bombă în mijlocul camerei:

- Încă nu s-a căsătorit...

- Nu luați în seamă chestia asta. S-o examineze doctorul. N-ar strica chiar o dată pe săptămână, pentru că, drept să vă spun, nu-mi prea miroso a bine cearcănele de sub ochi.

După masă am fost invitați în salon. S-au servit cafele și dulceturi. Am încercat să mă înfrinez, să-mi astimpăr limba, dar era imposibil...

- Domnule, ce salariu ai matală?

- Trei sute patruzeci.

- Hmmm... Și atitea cheltuieli... cu trei copii... hmmm! Să știi, domnule, că o asemenea casă și o asemenea petrecere nu se poate face cu un asemenea salariu! Hm, mai un șperțuleț, mai o combinație... știm noi!

Aș fi fost bucuros dacă mi-ar fi dat un picior undeva și m-ar fi azvirlit afară pe ușă. Nimic însă. Doar cîțiva musafiri au încercat să mai schimbe vorba. Dar îi lăsa cineva să sufle?! Eram eu pe acolo!

- Copiii ăștia nu prea îți seamănă, domnule... I-am privit pe cei ce-mi admirau sclipitoarea mea inteligență. Nimeni nu mai cricnea. Nu știu de ce, dar am avut impresia că li s-a făcut frică de mine ca nu care

cumva să mă uit mai atent la ei. M-am ridicat și am strigat cit am putut de tare:

Sint un prost!

- Cum așa, domnule... Ce vorbă mai e și asta! Noi vă admirăm inteligența...

- Sint un fricos!

Au șușotit între ei:

- Ce inteligență...

- Ochii îi scapără de deșteptăciune.

N-am mai rezistat:

- Sint un măgar...

- Ce dibaci satirizează starea societății - au spus.

Nu m-am potolit, m-am urcat pe masă și am început să rag ca un măgar. Apoi am sărit direct în stradă.

Parcă i-am auzit vorbind așa în urma mea:

- Ce inteligență rară!

- Nemaipomenită, domnilor!

- Cit de deștept poate fi un om!

- Pe ăsta l-a înnebunit atita minte.

- Nu știți doar că inteligența și nebunia sint surori bune?!

- Dar ce spirite face, ce anecdote povestește...

STÎLPUL FERICIRII

- Prietene, am cunoscut o femeie extraordinară. Așa ceva n-am mai văzut.

- Așa de frumoasă?

- Hm, privește-i numai fotografia!

- Într-adevăr... hm... ultra... Ar fi păcat dacă ți-ar scăpa.

- Fii liniștit, ce, sint eu omul acela?

- Te simpatizează?

- Așa s-ar părea.

- Atunci n-o pierde! Cucerește-o! Mai rar întâlnești așa o femeie!

- S-ar putea să-mi scape? Drept cine mă iei?

*

- Ei, ce mai e nou?

- Ce să fie... Ți povesteam zilele trecute despre o femeie...

- Da, da... Siii?

- Am luat foc, nu alta. O iubesc ca un nebun.

- Dar ea?

- Nu-mi dau seama încă.

- Fă-o să te iubească!

- Dar cum să procedez?

- Tu știi că eu am ceva experiență. Așa că ascultă-mă. Mai întâi cumpără-i câteva cadouri. Să nu uiți niciodată că femeile sint moarte după flori, și mai cu seamă după garoafe roșii... Apoi să-i cumperi un dar ceva mai scump... Și să te mai învâț ceva: spune-i tot timpul că e tare, tare deșteaptă. Asta e slăbiciunea lor. Femeilor le place să fie laudate.

-Așa am să fac, precis.

*

- Prietene, nici nu știu cum să-ți mulțumesc.
- Dar ce s-a întâmplat?
- Să știi că te pricepi grozav în materie de femei. Am făcut întocmai după cum am discutat și am constatat că doamna cu pricina a început să mă încurajeze. Te rog, pentru numele lui Dumnezeu, învață-mă ce să fac mai departe!
- Scoate-o în lume. Du-o la cinema. Dar nu care cumva la un film serios... Să fie ori foarte tragic, ori o comedie siropoasă, ori un film muzical. După aceea o duci neapărat la o cofetărie. Comanzi înghețată de vanilie! Și încă ceva: nu uita să ai întotdeauna în buzunar drajeuri de ciocolată, pe care să i le oferi din cînd în cînd.
- Te ascult pînă la ultimul cuvînt. Ce vrei, is mort după femeia asta...

*

- Ieri am dus-o la cinema. I-am oferit și drajeuri de ciocolată. S-a bucurat tare mult. După aceea am trecut pe la o cofetărie, unde am comandat înghețată de vanilie. Știi ce mi-a spus? "Ești un bărbat cu gust ales"... Săptămîna aceasta trebuie să ieșim la plimbare, spune-mi, unde s-o duc?
- Cel mai bine cred că ar fi pe insula Prinkipo. Faceți un tur pe măgăruși. Vă prăjiți la soare, pe plajă... După care dansați... ai grijă însă, numai valsuri...
- Te ascult, te ascult... Ah, unde-aș cuceri-o odată pe femeia asta!
- Fă ce-ți spun eu și ai să mă sărui.
- Nici nu știu cum să-ți mulțumesc, prieten drag...
- Lasă, lasă, n-are rost... Sintem prieteni și asta e! Și, vorba ceea, eu doar îți împărtășesc din experiența mea...

*

- Ei, ați fost la plimbare?
- Daa... ne-am distrat splendid... N-am izbutit încă...

- De ce?
- E măritată. Așa că degeaba ne plimbăm...
- Nu știi, îl iubește pe bărbat-su?
- Da' de unde! Zice că bărbatul ei seamănă cu un măgar, că e prost ca noaptea, că e grosolan și insensibil la sufletul femeii.
- Sărmana... Atunci de ce nu divorțează?
- Mi-a spus ea: "Dacă aș fi sigură de tine, aș divorța și-n clipa asta". Nu știu, zău, cum să procedez.
- N-o scăpa! Ce mai stai?

*

- Ei, ceva noutăți? Unde ați ajuns?
- Nu mă mai întreba... N-am reușit încă nici s-o sărut măcar. E extrem de timidă... Și, totuși, imi dau seama că mă iubește.
- Nu pierde pasul! Continuă să-i cumperi cadouri. Să-ți mai dau câteva sfaturi. De pildă, ia-i o colonie fină, cum ar fi "Scandal". Apoi tentează-o cu o stofă fină... De altfel, majoritatea femeilor preferă culoarea bleu. Or, stofa despre care-ți vorbesc are culoarea cerului.
- Dar dacă simte ceva bărbatul ei?
- Fii pe pace! Nu ți-a spus doar femeia că e un prost? Dacă vrei, îți aleg chiar eu stofa...
- Bine... Hai s-o cumpărăm chiar acum.

*

- Cum stăm?
- Merge strună. Cum a văzut colonia, a exclamat: "E chiar colonia mea preferată!" Și culoarea stofei i-a plăcut enorm... Totuși, ne purtăm ca doi elevi. Nu știu ce, dar ar mai trebui să-i spun ceva ca s-o cuceresc.
- Citește-i câteva poezii de-ale lui Yahya Kemal, după care îi spui pe un glas ferm: "Desparte-te de soțul tău și ești a mea!"

*

- Am fost extrem de ocupat. Știi, s-au aranjat toate. Femeia a divorțat.
- Și vă căsătoriți?
- Bineînțeles...
- Nu pierde ocazia. Mai poți ști ce se întâmplă? Dă fuga!

*

- Nici nu am cuvinte de mulțumire! Ieri m-am căsătorit. Tu m-ai ajutat enorm. Ție îți datorez fericirea mea.

- Ba, dimpotrivă, dragul meu, eu îți mulțumesc din inimă. Tu mi-ai redat fericirea. Datorită ție am izbutit să divorțez de nevastă-mea... Îți mulțumesc mult, prieten drag.

- ...!!!

SUGHITUL

Într-un dicționar turcesc, sughițul este definit astfel:

"Din cauza stomacului plin sau a unei stări nervoase, mușchiul diafragmei se contractă involuntar, și aerul pornit din plămîni produce la ieșirea prin gît zgomotul caracteristic: hic, hic..."

Și din alte dicționare sughițului i se dă o definiție asemănătoare.

Spun toate acestea nu pentru a vă îmbogăți cunoștințele dumneavoastră, ci din dorința de a vă apropia de marele meu of.

Cele mai catastrofale insuccese, în număr de două, le-am avut atunci cînd mi-am ales profesiunea și nevasta. La bacalaureat trecusem cu bine toate examenele. Îmi rămăsese doar cel de istorie. Eram tare de tot la această materie și nu mi-era frică deloc... Profesorul de istorie trintise șapte din cei 23 de elevi cîți intraseră înaintea mea, bătuse măr pe șase dintre ei pentru prostie crasă, iar ceilalți abia scăpasera ca prin urechile acului. Profesorul era negru de supărare pe elevii leneși, ce-l făcuseră de ris în fața celor 5 colegi delegați din comisie. Se cunoaște doar ce plăcere diabolică au profesorii din comisie să-l fiarbă pe profesorul a cărui clasă este examinată. Și iată că, într-o asemenea clipă incordată, dramatică, mi-am făcut apariția în fața celor cinci profesori și a profesorului meu de istorie.

Cînd m-a văzut, chipul profesorului meu, care tocmai își ștergea nădușeala, s-a luminat într-un zîmbet larg. Însufletit, s-a adresat profesorilor delegați:

- Iată-l, domnii mei, pe cel mai bun elev al meu. Am mare încredere în el. Îl puteți întreba orice doriți...

Mă oprisem lingă ușa. Unul dintre cei aflați la masa acoperită cu postav verde își întoarse capul spre mine și, privindu-mă peste ochelari, mă întrebă:

- În ce an au avut loc luptele de la Malazgirt?

Orice elev de școală primară cunoaște data. Numai că din gura mea a țîșnit un sunet:

- Hic...

Profesorul-delegat:

- Poftim?

- Hic...

Nu știu de ce, poate bucuria în fața întrebării neașteptat de ușoare, ori emoția de a nu știrbi încrederea profesorului în mine m-au transformat, brusc, într-un emitător de "hic"-uri.

- Ce spui, băiete?

- Hic, hic...

- Malazgirt...

- Hic...

- În ce an?

- Hic, hic...

Nu puteam vorbi din cauza sughițului.

Deschideam gura să spun data pe care o cunoșteam, dar din gura mea ieșeau mereu sunetele nenorocite: "hic, hic".

Să innebunesc, nu alta. Nu mi-era atît de mine, dar îl vedeam pe profesorul meu de istorie cum devenise negru la față și își rodea unghiile de zor.

- În ce an?

- Hic...

Profesorii delegați începură să ridă. Unul dintre ei mă luă peste picior:

- Dar ce ești, pasăre, fiule?

Profesorul meu, inebunit:

- Ieși afară, măgarule!

Am ieșit. În spatele meu se auzi o bufnitură. Probabil că profesorul de istorie aruncase după mine cu cana de apă sau cu călimara. În coridoare se produse o invălmășeală și se auziră mai multe voci: "Doctorul, chemați doctorul..."

Le-am zis, cu cugetul împăcat:

- N-am nevoie de doctor, acuși imi trece...

- Nu pentru tine, pentru domnul profesor de istorie...

Profesorul nostru făcuse un șoc nervos.

De atunci, dacă cineva imi amintește de istorie, pe loc m-apucă sughitul. Si o asemenea întrebare nevinovată: "În câte sintem astăzi?" aducea cu sine un sughit de-o jumătate de oră. Aceasta este cauza pentru care n-am terminat liceul.

...Tot ce-mi doream mai mult in viață era să ajung actor. M-am prezentat la un teatru. Mi-au găsit statura potrivită, vocea plăcută, fața expresivă. M-au încurajat:

- Pregătește bine un rol și te audiem.

Unde, dacă nu in piesele lui Shakespeare, se cunoaște marele actor?! Am muncit o săptămână întreagă. Stiam "Hamlet"-ul pe de rost. Noi locuiam la etajul III. Cunoașteți "Hamlet": un prinț danez, căzut pradă indoielii de-a lungul întregii piese, se întreabă: "Cine mi-a aranjat tatăl?" Nu se hotărăște de fel. Apoi filosofează: "A fi sau a nu fi", "To be or not to be".

Cind il imitam pe Hamlet in fața oglinzii, întregul bloc răsuna de glasul meu, încit cei de la parter, ca și cei de la ultimul etaj se întrebau dacă n-am innebunit cumva. Ei bine, tocmai asta mă încuraja pe mine și mă făcea să cred într-un succes al meu. Pentru că, dacă stăm bine și chibzuim, și Hamlet e de fapt un flăcău nebun.

Din păcate, n-am putut repeta succesul și la examenul de la teatru. Monologul meu trebuia spus in fața a trei actori renumiți și a unui regizor cu experiență. Era tocmai fragmentul culminant al conflictului din drama "To be or not to be". După părerea mea, traducerea in limba turcă a celebrei expresii ar fi trebuit să sune: "Ya herro, ya merro..."

"Sau dracu', sau moartea". Mă rog, o chestie de gust...

S-au așezat, curioși, in fotolii.

- Pofțiți.

Mi-am infipt privirile in tavan și mi-am ridicat mina dreaptă. Din gura mea s-a înălțat un sughit tragic:

- Hiiicc!...

M-am oprit. Eu m-am oprit, dar sughitul ba.

Toți, atenți, mă priveau.

- Hic... to be hic... or hic, not to hic be... hic... that is hic... the question, hic; hic... hic... Hiiicc!

Mă afluam într-un asemenea hal, încit regizorul se grăbi:

- Ajunge, ajunge, vă mulțumim, domnule!

El spunea ajunge, dar mie necuratul îmi tot da ghes înainte.

- Hic!

- Ajunge, domnule, ajunge...

- Hic, hic...

- Am înțeles, mersi...

În momentul în care am părăsit încăperea, sughitul s-a oprit.

- N-am reușit? m-am neliniștit.

Regizorul, amabil nevoie-mare:

- Ați reușit. Lăsați-ne adresa dumneavoastră. Cind vom avea un rol cu sughituri, sinteți primul de care ne vom aduce aminte...

Tot avind parte de insuccese, nu mai știam ce să fac. Atunci mi-am zis:

"Măcar să am parte de o nevestă ca lumea".

Cred că mă veți înțelege cind vă voi spune că oamenii aflați în situația mea sint nevoiți să se căsătorească cu o fată bogată. Prin intermediul unui cunoscut s-a găsit și o asemenea fată corespunzătoare pentru mine.

Mi s-a spus că tatăl fetei e bogat putred.

Familia era conservatoare și avea obiceiuri străvechi. La prima vedere i-am făcut o impresie plăcută viitorului meu socru. O fi fost el legat de trecut, dar nu se putea să nu țină seama de vremuri. Au zis: "Tinerii să se vadă și să-și spună ce-au de spus..."

Fata nu era obișnuită să iasă din casă.

Nu știa ce-i acela cinema, teatru ori vreo distracție. Urma ca eu să mă duc în casa fetei.

M-am prezentat în ziua stabilită. Tatăl fetei nu era acasă, m-a primit numai mama.

Peste citeva minute a intrat în cameră și fata. Mi-a strins mina și mi-a zis:

- Bine-ați venit, domnule...

- Bine v-am găsit, domnișoară - i-am răspuns.

Mama și-a făcut de lucru prin casă. Eu am rămas singur cu fata. O priveam pe furiș. Ținea capul plecat... Întrucit cuvintul hotărîtor ei îi aparținea, trebuia să mă fac agreat. Cum să intru în vorbă?... Cum mă frământam eu așa, tocmai atunci, din mine își făcu loc un sunet:

- Hic!

Fata, neînțelegînd la început despre ce e vorba, mă privi în ochi și mă întrebă:

- Poftim?
- Nu, nimic... hic... nimic, hic, hic.
- N-am înțeles.
- Hic...

A început să ridă. Și, ca să nu arate că ride, își acoperi gura cu palma. Eu i-am urmat exemplul. Închipuți-vă următorul tablou: doi tineri ce se vor căsători, aflați la prima lor întâlnire, stau cu minile la gură, iar bărbatul sughite în timp ce fata ride. Eu sughitam tot mai tare, iar fata ridea în hohote. Apăru în ușă mama ei:

- Ce s-a întâmplat?

Fata o îmbrățișă, rizind în hohote, iar din gura mea a pornit răspunsul:

- Hic!

Cu greu am putut spune femeii "la revedere". M-am repezit în stradă și exact atunci mi s-a oprit sughitul. Acasă m-au întrebat:

- V-ați înțeles?
- Eu m-am înțeles, nu știu dacă și fata...

Chiar a doua zi sosi răspunsul-bombă:

"I-ai plăcut fetei, e moartă după tine..."

Nu prea am înțeles ce i-o fi plăcut atît de mult fetei, poate sughitul meu? Ne-am căsătorit. Primele cinci-zece zile au mers de minune. Într-o seară, soția mă întrebă:

- De ce nu sughite?
- Ei, și tu... nu pot chiar la comandă!

Nu depinde de mine...Cînd îmi vine, sughit.

- M-ai înșelat, m-ai dus de nas...

Știti ce era? Fata se îndrăgostise de sughitul meu. Fiind una dintre acele fete care stătuseră toată ziua în casă și nu se prea plimbaseră, se gîndise că soțul îi va sughita tot timpul, iar ea va ride și se va distra în felul ei. Poftim! Unde dai și unde... Îmi făcu o mutră acră de mi se tăie pofta de mîncare. Iar eu nu sughitam. Curînd începu să mă preseze că va trebui să divorțăm. Văzînd că fericirea conjugală e pe cale să se spulbere, am început să sughit fals, ca s-o distrez, s-o mai înveselesc puțin. Dar tot acră rămînea.

- Îți place, vezi, sughit!

- Asta nu e sughitul ăla... Era altfel... Nu mă poți duce tu pe mine! Cind m-ai văzut prima oară, ai sughitat așa cum simțai. Nu vreau un sughit simulat...

Eu, ce să fac, nu puteam mai mult! Nu ieșea! La două luni după căsătorie, nevasta mi-a zis răspicat:

- Divorțăm!

- Ce-ai să-i spui judecătorului? Că divorțezi pentru că soțul nu-ți sughită?... Să știi că chiar acolo am să sughit...

- Da, dar sughiturile tale nu sînt sincere... Lasă, știu eu ce să spun, la urma urmei... de pildă... că mă neglijezi.

Iar la tribunal știți ce-a putut ieși din gura acestei fete crescute după zăbrelele geamurilor de acasă?

- Domnule judecător, soțul meu nu-și indeplinește îndatoririle sale de bărbat. Am așteptat cu răbdare două luni. Dar nu mai pot... Asta e!

Să mă înghită pămîntul, nu alta. Judecătorul mă întrebă:

- Ați auzit afirmația soției? Ce-aveți de spus?

N-am putut spune judecătorului decît:

- Hic, hic...

Din gura mea nu ieșea decît "hic"-ul ghinionist. Minute în șir am cîntat în fața judecătorului ca o pasăre pribeagă: hic, hic, hic, hic...

Judecătorul se adresa soției mele:

- E clar, am înțeles.

Dar soția mea, de colo:

- S-o crezi dumneata, domnule judecător! Renunț la procesul de divorț! Îmi dau seama c-am fost dusă în eroare. Noi ne împăcăm foarte bine, ne iubim ca două turturele...

Și mă tot privea de nu se mai sătura, și-mi zîmbea fericită. Eu tot nu puteam vorbi din cauza sughitului; de aceea am făcut un semn cu mîna că "nu vreau, nu vreau".

Cum am ieșit din tribunal, sughitul a și dispărut. Soția mă luă de braț.

- Ah, ce mai sughit era!... Ce sincer, ce profund...

M-a rugat, a insistat, a trimis oameni după mine, dar eu n-am mai vrut să reinnod viața cu ea. Atunci, ca să se răzbune, a răspîndit zvonul că

s-ar fi despărțit de mine pentru că nu mi-am putut îndeplini îndatoririle de soț.

Din ziua aceea, adio căsătorie... Ah, sughițul ăsta netrebnic m-a văduvit și de soție, și de meserie...

ÎN CASA ASTA NU MAI INTRĂ ZIARE

Rămăsesem peste noapte în Ankara, la un bun amic de-al meu. Nu ne mai văzusem de cîtiva ani.

M-am obișnuit ca de îndată ce mă scol să nu mă pot mișca în voie dacă nu aflu ce mai e nou prin gazete... Și în acea dimineată am rugat servitoarea din casă să-mi aducă ziarele. Curios lucru însă, mai întîi se făcu că nu mă aude; a doua oară mă privi îndelung, după care ieși din cameră fără să zică nici pis. Eram convins că s-a dus direct spre primul chioșc de ziare.

Peste puțin, în salon veni și soția prietenului meu, care mă întîmpină cu căldură;

- Bună dimineata...

- Bună dimineata...

- Ați dormit bine?

- Splendid...

- Ați cerut ziare?

- Da...

Mi se adresa cu glas scăzut, șoptindu-mi complice:

- În casa noastră nu mai intră ziare...

La rîndul meu, respectînd complicitatea, am întrebat în șoaptă:

- De ce?

Și mi-a răspuns, tot în șoaptă:

- În urmă cu un timp, și noi cumpăram cite trei ziare. Acum am renunțat... De șase luni, în casa asta nu se mai aduce nici un ziar.

Am continuat să șoptesc, la rîndul meu:

- De ce vorbim așa?

Aplecîndu-se la ureche:

- Să nu ne audă copiii, de-aia...

La chemarea prietenului meu, femeia a intrat în cameră.

La micul dejun am început să-l iscodesc:

- Deci în casa voastră nu intră ziarele, nu-i așa?

Făcându-mi semn cu ochiul, puse degetul la gură: "Ssst!"...

După ce copiii au ieșit în grădină, a încercat să-mi explice:

- Cum să mai bag ziare în casă? Tu nu știi ce-am pățit? Ascultă și tu...

Băiatul e într-a doua, fetița abia de-a intrat la școală, iar copilul cel mic a învățat așa, prin casă, să citească. Într-o duminică eram cu toții acasă. De obicei, în zilele de sărbătoare luam 5 ziare... Și, cum îți spuneam, eram acasă, iar maică-mea călca. Băiețușul a întrebat-o:

- Bunicuțo, ce înseamnă strip-tease?

Maică-mea, indignată:

- Tacă-ti gura, ce mai prostii înșiri!...

Acum te frec cu ardei pe limbă! Dar de unde-ai mai scos vorbele astea necuviincioase? Cine ți le-a spus?

După mine, un părinte trebuie să aibă gata răspuns la toate întrebările copiilor, bineînțeles într-o formă potrivită înțelegerii lor... Și mai socotesc că este complet greșit să-i împiedici pe copii de a pune întrebări.

Băiatul răspunse cinstit la întrebarea bunicii:

- Nu mi-a spus nimeni, bunicuțo, așa scrie în ziar... o stea a strip-tease-ului care...

Maică-mea, supărată la culme:

- Tacă-ti fleanca! și-i smulse ziarul din mină.

I-am șoptit mamei mele, pe ascuns:

- Crezi că așa faci bine? Acum o să fie și mai curios... Întotdeauna trebuie să răspundem la întrebările lor... Explică-i! Astfel n-o scoti la capăt!

Maică-mea o ținea pe-a ei:

- Ce zici? Să-i explic unui copil ce-i acela strip-tease?!

Băiatul, sesizând cam ce sușotesc cu maică-mea, m-abordă, pe dată, frontal:

- Tată, ce-i acela strip-tease?

- Adu-mi ziarul.

Mi l-a adus. în prima pagină se lăfăia o fotografie mare cît toate zilele. O femeie goală, prinsă din față, avînd doar un mic triunghi hașurat. Nici n-am început bine să explic și top! și ceilalți doi ținci.

- Priviți fotografia... Cînd femeile se dezbracă și-și scot rochiile, atunci se cheamă că ele fac strip-tease. Așa e și femeia din poza noastră. Ea a făcut strip-tease...

Atunci fata, nedumerită:

- Băieții nu fac strip-tease?

- Nu, numai femeile.

- De ce?

Poftim, ce să mai răspunzi!

- Bărbații nu fac, și basta - am zis - numai femeile fac, și de aceea bărbații nu fac.

- Tată, și eu am să fac strip-tease?

Bunica de colo:

- Ce mai e și asta, Doamne păzește! a strigat ea.

- Tu n-ai să faci, fata mea - i-am zis.

- De ce, eu nu sînt fată?

Cel mic, grozăvindu-se:

- Proasto, acum ești mică, cînd vei fi mare, atunci!

Fetița întrebă, hodoronc-tronc:

- Bunico, și tu ai făcut strip-tease?

Maică-mea, către mine, strigînd:

- Învată-i, învătă-i !... Poftim, educația ta... și s-a dus la bucatărie, luîndu-se cu miinile de cap.

Băiatul, cu curaj:

- Tată, de ce se dezbracă femeile?

- Asta e un fel de dans...

- Cum, dansează fără bărbați?

- Da...

- Bine, dar acum e frig...

- Păi ele se dezbracă numai acolo unde e cald.

- Aha, am înțeles, la baie...

Cel mic, extrem de curios:

- Mamă, și tu faci strip-tease?

Sotia mea se supără:

- N-aveți altă treabă? Duceți-vă repede în camera voastră!

Fiecare se duse altundeva. Așa că n-aveam de unde să știu că bunica avea să-i explice mezinului:

- Femeile educate nu fac strip-tease... ăla e un lucru rușinos.

Cum să spună asemenea vorbe copilului!

Dar ce să-i faci, ce poți cere de la o femeie în vîrstă...

În seara aceea aveam invitați la masă: un regizor, un inginer și un director general, cu soțiile lor. Nevasta regizorului fusese pe vremuri dansatoare... Se mai spuneau încă și acum vrute și nevrute pe socoteala ei. Fiind o ființă geloasă, se certa mereu cu bărbatul.

Alta era căsnicia directorului general. Fiind prins cu o funcționară de-a lui, a fost obligat de soțul acesteia s-o ia de nevastă. Și soția tinărului inginer era tot din lumea artelor: artistă de cinema... Știi, eu am o veche pasiune pentru cinematograf. Or, în seara de pomină, noi ăștia patru voiam să întemeiem o combinație în domeniul cinematografiei. Eu aveam să scriu scenariile, directorul general și inginerul aveau să ne finanțeze, soția inginerului avea să joace rolurile principale, iar prietenul meu regizorul avea să fie conducătorul artistic. Gindeam că toți aveam să ieșim cu ciștig din această afacere. Așa că masa aceea de seară din casa noastră își propunea tocmai să ne lege cit mai mult între noi.

Și iată oaspeții așteptați. Încercam să încălzim atmosfera. Încă nu ne așezasem la masă. Doamnele, atente, se jucau cu copiii noștri. Și atunci, măi frate, s-a întimplat ceva cu totul neprevăzut. Așa, din senin, băiatul meu cel mare se apucă s-o întrebe pe nevasta regizorului, fosta dansatoare:

- Tanti, dumneavoastră faceți strip-tease?

De parcă l-aș fi învățat anume. Femeia, care dorea să-i fie dat uitării trecutul ei, s-a simțit extrem de prost.

Am intervenit imediat, zimbînd:

- Știți... a citit azi prin ziare.

Atunci fetița se amestecă:

- Cînd voi fi mare și eu am să fac strip-tease, tanti...

Băiatul cel mic:

- N-ai să faci! a strigat.

- De ce? Am să fac, ai să vezi...

- Bunica mi-a zis că doar femeile stricate fac strip-tease... - și a cerut confirmarea tot de la femeia aceea: Nu-i așa, tanti?

Să-i ia dracu' pe copiii ăștia... Băiețușul cel mare, reproșându-mi:

- Bine, tată, dar tu nu ne-ai spus de ce se dezbracă ele...

Interveni directorul general pentru a salva situația:

- Puiule, asta e o artă, da... o artă... Femeile frumoase se dezbracă, iar ceilalți le privesc și le admiră.

- Aaa, va să zică nu e ceva rușinos?

Soția directorului general, fiind geloasă pe fosta dansatoare, aruncă o piatră:

- Bineînțeles că e o artă, puiule, există specialiste ale acestei arte, nu orice femeie se dezbracă...

Acum încearcă tu de curăță griul de neghină!

Ce să mai întind vorba, domnul meu, am răsucit cuvintele cit m-am priceput, iar soția mea a condus copiii degrabă în camera lor, după care am început să discutăm despre film.

Nu peste mult timp apare fetița alergând cu un ziar în mână înspre soția inginerului, artista de cinema.

- Ce-i aia damă de consumație?

Femeia se înroși din cap până-n picioare.

Băiatul, perseverent:

- Eu am citit într-un ziar biografia unei dame de consumație... Știu eu ce-nseamnă...

- Fugi de-aici... Nu pricep eu, și-ai priceput tu! I-a repezit fetița. Tată, ce-nseamnă damă de consumație?

Îți dai seama în ce stare jalnică mă aflam...

- Există unele fete... cu ele se fac... adică... sint consumate... Adică, știi, există dactilografe, secretare... Muncesc și ele... se consumă...

- Bine, atunci... cit trebuie să mai învăț până să ajung și eu... de consumație?

Pe cind eu explicam, băiatul meu mă intrerupse cu o altă chestiune:

- Ce-i aia "situație necorespunzătoare"?

Îți amintești, soția directorului general făcuse adineauri aluzie la dansatoare. Acum fosta dansatoare i-o arătă piciului pe aceasta:

- Puiule, întreab-o pe tanti!

Se crease o atmosferă de gheață... Așa-s copiii ăștia: cînd îți intră un musafir în casă, atunci vor să le arate tot ce știu. Soția mea încercă să risipească animozitățile stîrnite:

- Vă rog să poftiți la masă - a zis.
- Știu eu... Cum vreți... parcă e devreme încă...

Maică-mea a dus copiii în camera de-alături. Dintr-acolo se auzeau mereu zgomote. Cum încercam noi, așa, s-o mai dregem puțin cu musafirii, hop și băiatul meu cu un ziar în mînă, întrebînd de data aceasta pe nevasta regizorului, ca și cum l-am fi învățat noi:

- Tanti, ce e aia casă de tolerantă? Uite, aici e și o poză.

L-am chemat imediat lingă mine.

- Vino aici, vino că-ți explic eu.... Casă de tolerantă...

Pentru a salva situația, m-am adresat oaspeților:

- Copil, ce să-i faci, e curios! Întreabă și el tot ce vede, tot ce citește prin ziare.

- Haide, tăticule... haide, tăticule, spune-mi...

- Casa de tolerantă e o casă ca oricare alta, numai că în ea se tolerează...

- Aha! Și a noastră tot casă de tolerantă e?

- Nu, a noastră e o casă particulară.

- N-am inteles cum vine asta, casă de tolerantă și casă particulară...

- Lasă că-ți povestesc miine, treci acum la frații tăi.

- Ce fac în casa de tolerantă, tată?

- Ce să facă, vin oameni, mai stau, mai se culcă... O casă, ce să fie, asta e!

De data asta apărui fetița cu ziarul în mînă și se duse în brațele artistei:

- Tanti, uite, fata asta zice că...

- Care fată?

Atunci a citit numele unei artiste renumite de cinema.

- Uite, ea zice că "drumul gloriei trece prin patul regizorului"...

Soția regizorului aprobă, cu toată gelozia ei:

- Desigur, desigur... așa e... trece prin patul regizorului...

- De ce trece prin patul regizorului, tată?

- Fetița mea, tu nu te culci uneori cu mămica?

- Da' ce, artista de cinema n-are patul ei, de ce să se urce în patul regizorului?

- Are, fetița mea, are... Da, dar... uite așa... Citeodată intirzie sau se îmbolnăvește...

- Deci se culcă împreună...

- Și de ce să nu se culce, ce e rău în asta?

- Îi e frig, de-aia?

- Da, da, îi e frig...

Soția inginerului se ridică brusc în picioare și, neagră de furie, spuse:

- Cred că-i de-acum timpul să plecăm...

- Cum așa? Nici nu ne gândim! Dar cu masa cum rămîne?

Atunci soția regizorului:

- Doamna s-a simțit jignită...

- De ce eu, mai degrabă dumneata, cînd piciul te-a întrebat ce-i aia casă de tolerantă, de ce te-ai înroșit la față?

Și soția directorului general devenise nerăbdătoare:

- Să plecăm și noi!

- Doamnă, vă rog... mii de scuze... poate că copiii... știți...

Orice-am făcut, orice-am spus, în cîteva minute casa s-a golit de musafiri. Bineînțeles, planul cu filmul nostru a eșuat, iar cei trei prieteni au plecat supărați pe mine, și între ei.

Soția mea, ca să se răzbune, s-a apucat să bată copiii. Doar cu greu am izbutit s-o mai potolesc. Bătaia face mai rău. Din ziua aia am interzis ziarele în casa mea. Eu le citesc pe la birou. Uneori le aduc pe ascuns și acasă, iar soția mea le citește seara, înainte de culcare... Așa că, domnul meu, în casa asta s-a zis cu ziarele!

DISTRAȚIA DE DUMINICĂ

Fiind ocupat pînă peste cap cu treburile, multă vreme nu le-am putut face vizita promisă. Și mi-era penibil. De altfel, mie îmi plăcea de Yalcin. Și soția lui era o fată de treabă, drăguță, agreabilă. Și aproape că trecuse un an de cînd se căsătoriseră. Mă chemaseră să trec pe la ei de mai multe ori. Însă, furat de treburi, absorbit de probleme, nu m-am putut duce, deși toate acestea nu erau, la urma urmelor, decît simple pretexte...

Exista la mijloc un alt motiv, și anume cel adevărat: nu puteam merge pe la ei din lipsă de bani. E și firesc că omul nu se poate duce cu mina goală la prietenul său care a întemeiat un cămin.

Să-i ia dracu' de bani, dar tare greu îi mai vine omului cînd nu-i are! Și cite există pe lumea asta; lămpi, una mai frumoasă ca alta, bibelouri... Și dacă există de toate, dar prin buzunare suflă vîntul?!

Ultima oară cînd l-am văzut pe Yalcin, acesta m-a dojenit:

- Vin duminica asta negreșit - i-am zis...

Oricit m-am străduit, oricit m-am dat peste cap, dar tot nu i-am putut cumpăra un cadou, cit de mic. Am căutat prin casă, prin toate cotloanele, poate găsesc ceva. În afară de ziare vechi și hirtii fără importanță, o mulțime de lucruri nefolositoare...

Neavînd încotro, m-am dus, așa, cu mina goală. Cei din tagma mea dacă se căsătoresc au parte de una din acele case din care se aude absolut totul. Iar eu picasem la țanc, tocmai cînd se certau. Neștiind ce să mă fac, m-am oprit în fața ușii înainte de a apăsa pe butonul soneriei. Vocea soției lui răzbătea pînă în stradă:

- Ne-am închis în casa asta... Se poate așa ceva! De șapte luni n-am ieșit nicăieri! Se auzea apoi, cam timidă, vocea lui Yalcin, care încerca s-o calmeze:

- De ce te enervezi, draga mea? Tu cunoșteai dinainte situația noastră... De ce te superi acum?

- Vai de noi, Yalcin... Ți tot dai într-una cu situația asta a noastră. Ce adică, n-am putea ieși și noi, măcar o dată pe săptămână, la vreun cinema?

- Crezi că-i chiar atât de ușor să te duci la un cinema, draga mea? Cum ajungi acolo? Doar nu poți merge pe jos! Știi doar c-au desființat tramvaiele. În autobuze e moarte de om. Dacă luăm un taxi, apoi să ne ferească Dumnezeu cu atita drum...

- Cînd e vorba să-mi faci mie o plăcere, nu-i cu putință... Dar tu ții socoteala țigărilor pe care le fumezi? Zilnic cite două pachete de "Celincik" înseamnă cam 30-40 de lire pe lună. Ceee... sînt întemnițată în casa asta, Yalcin? Cel puțin s-o știu și eu! Tot așa, simt c-am să plesnesc. Mi-a ajuns cutitul la os, nu mai pot!

În acel moment am apăsas pe sonerie, înainte ca cearta să se transforme, mai știi, în altceva...

Cei doi soți, cînd mă văzură, se schimbară la față. Încercară să ridă, dar nu izbutiră să scoată decît cite un chiot fals, penibil.

Ca să le destind cutele aspre de pe fete, am început să le povestesc, nitam-nisam, întîmplări comice, am inventat niscaiva glume. Și așa trecu prima jumătate de oră...

- Haideti, copii - le-am zis - să vă scot puțin la plimbare. Ce, voi și duminica stați inchiși în casă? Haide, îmbrăcați-vă, faceți-vă gigea!

Soția lui Yalcin nu mai putea de bucurie. Yalcin îmi suflă la ureche:

- Mai încet, măi frățioare, că mă bați la cheltuială... Mai bine stăm acasă și mai vorbim puțin.

- Lasă prostiile, haide să ne distrăm!

Ai să vezi că nu ne inecăm noi fără bani...

Am ieșit pe stradă. Yalcin, vădit îngrijorat:

- Unde mergem, omule?

- O să vedeți...

Soția lui, curioasă:

- La cinema?

- Oricînd puteți merge la cinema ori la teatru...

...Mergînd așa, pe jos, fără nici o grabă, am ajuns la Sišli. Icodeam cu privirile ferestrele blocurilor. Soția lui Yalcin, nerăbdătoare, mă tot întreba:

- Unde mergem, dragă? Ne-ai făcut curioși!

În sfârșit, la intrarea unui bloc am găsit ce căutam: un anunț - "De închiriat apartamente".

- Nu mi-a plăcut deloc casa în care locuiți - le-am zis. Nu degeaba spuneau strămoșii că "Unde nu intră soarele, intră doctorul". Se poate să stați într-o casă insalubră, la subsol? Pe la voi nu pătrunde nici soarele, nici aerul...

M-au privit mirați.

- Hai să vedem aici, poate găsim un apartament mai ca lumea... pentru voi - am continuat.

Yalcin mă trase de brat:

- Ce faci, măi, frate? Abia de ne tragem sufletul cu chiria casei unde locuim...

Sotia lui, neliniștită, la rîndul ei:

- Dar noi sintem mulțumiți cu casa noastră...

- Nu întindeți vorba, haideti cu mine! le-am zis.

Am intrat în bloc. Pe cînd sunam la portar, i-am sfătuit prietenește:

- Voi nu vă amestecați în vorbă. Eu am cuvîntul!

Către portar:

- Stimabile, în legătură cu anunțul... Doresc să văd apartamentul.

- Să vi-l arăt, domnul meu.

- Unde-i proprietarul?

- Aici, stă la etajul al III-lea.

- Anunță-l c-au venit chiriași.

Fiind duminică dimineată, eram convins că proprietarul se află acasă. Apăru servitoarea. Portarul o luă în primire:

- A venit cineva pentru apartament, anunță-l pe domnul!

Servitoarea ne aduse răspunsul proprietarului:

- Să vă arate mai întii portarul... Dacă vă place, atunci stă de vorbă.

- Nu, așa nu discutăm - am zis. Poate că avem ceva de întrebat.

După două minute apăru și proprietarul.

Blocul avea șapte etaje și fiecare etaj, două apartamente, așa că vă puteți face o impresie cam cum ar arăta la chip acest om și cam ce fel de inimă avea el. Mai întii, în canatul ușii îi apăru burta, mare cît un butoi. Snurul halatului de casă i se încheia pe burta imensă printr-un nod gigantic. Așa că noi, așteptîndu-l pe proprietarul casei, ne-am trezit în față mai întii cu acest nod uriaș, fixat deasupra burții.

După ce-și făcu loc cu greu, prin ușă, însuși posesorul burții, l-am luat imediat de braț și-am început:

- Tare înguste se mai fac în zilele de azi ușile apartamentelor!

Rotofeiul nu răspunse și-și curăță gitul printr-o tuse prelungă de bogătaş. Tocmai atunci i-am privit pe Yalcin și pe soția sa: am avut impresia că se micșoraseră, pur și simplu, în fata imensității blocului și a burții proprietarului. Încercau să-și ascundă capetele trăgându-și-le între umeri. Intimidați, mai cu seamă de tusea cea prelungă, s-au pitit speriați îndărătul meu.

Dar mai puteam oare să mă opresc? Așa c-am trinit și eu o tuse și mai și decît a rotofeiului. Nu de alta, dar din precauție: să nu-și dea seama el cam ce hram purtăm noi, să nu priceapă că sîntem din neamul lui traistă-n băț.

Yalcin mă trase de poalele hainei:

- Văleu, frate...

Am întors capul:

- De ce te vaiți?... Tuse la tuse trage...

Pesemne că și eu tușisem teribil, deoarece proprietarul deveni mai atent.

- Scuzați-mă, sînt în "neglijé"...

Eu, trintind încă o tuse d-alea zdravene:

- Mă rog, nu-i nimic... să vedem cum e cu etajul inchiriat... N-avea rost să mă încurc în vorbă cu portarul pentru asemenea treburi serioase. Am vrut să obținem informații direct de la sursă.

Individul, de fiecare dată înainte de a-și începe vorba, tușea.

- Ohoo... mă scuzați... Vă stau la dispoziție, domnule.

Apoi, deodată, mă trase o tuse și întrebă respectuos:

- Cite camere vă trebuie?

La rîndul meu, drept răspuns, l-am onorat cu o tuse ce-a făcut-o pe servitoare să fugă în casă.

- Cel puțin șase camere, dacă saloanele sînt mari...

L-am căutat cu privirea pe Yalcin, dar ia-l de unde nu-i. Se tot ascundea îndărătul meu, micșorîndu-se într-una. Fără să stau mult pe gînduri, l-am consultat pe Yalcin:

- Îți ajung șase camere?

- Cred că-mi ajung... și-a oftat. Dar ce mai oftat a scos, de parcă chiar atunci și-ar fi dat obștescul sfârșit.

Portarul deschise ușa unui apartament. Cum am pășit înăuntru, am și observat:

- Antreul e prea mic. Nu-i așa, Yalcin?

- Mic e puțin spus... Aici nu se poate respira...

L-am privit în ochi, și el pricepuse figura. Antreul cu pricina era de două ori cit toată casa lui Yalcin. Iar parchetul - oglindă, nu alta.

- Și plafonul e prea jos, domnul meu - am remarcat.

Yalcin mă completa:

- Hm, dar la primul pas mai acătării riști să-ți spargi capul de tavan...

Proprietarul nu spunea nici pis. Ne-am plimbat prin mai multe camere, mari, luminoase.

- Și ce camere înguste...

- Întocmai, frate...

Culmea, și soția lui Yalcin se amestecă în vorbă:

- Mobila noastră nu încapă aici nici în ruptul capului...

"Bravo, fetițo!" mi-am zis.

- Aaa!... Ce bucătărie întunecoasă!

Omul mai tuși, și apoi:

- Nuuu... Bucătăria e chiar foarte luminoasă. Priviți, aveți doar numai ferestre de jur împrejur.

După introducere - o tuse infricoșătoare - l-am contrazis:

- Mie-mi spuneți? Dar e întuneric! Care măgar de arhitect a plasat-o la vest? Bucătăria, în mod obligatoriu, trebuie să fie situată la est. De aceea, pe aici e întuneric...

Grăsunul:

- Eu am făcut planul casei.

Soția lui Yalcin:

- Nici dacă mă omoriți nu mă mut într-o casă în care bucătăria e orientată spre vest!

- Domnule, ăsta e salonul, după cum îl denumiți dumneavoastră?

- Da.

- Vai, dragă domnule, dar cum se poate spune că e salon din moment ce este vorba doar de o biată trecere!

- Privește mai bine aici, domnule, nu mi-au plăcut caloriferele și am pus aceste radiatoare de o formă originală.

Proprietarul vorbea acum fără să mai tușească.

- Adevărul e, domnule, că nu se găsesc instalații ca lumea. Astea sînt cele mai bune pe piață.

- Ce producție?

- Yunkers...

- Aaaa... Cele mai ieftine.

- Un singur W.C.?

- Nu, două... Unul la baie, celălalt, alături.

Soția lui Yalcin, isteată:

- Doar două W.C.-uri? Nu ne-ajung...

Proprietarul, mirat:

- Sînteți mai multe persoane?

- Nuuu...

Interveni și portarul:

- Dar cum ieșiți din bloc, în stînga, există un W.C. public.

În fața ferestrelor se întindea un splendid peisaj al Mării Marmara, ce se derula pînă-n partea cealaltă a Bosforului, la Camlica.

Yalcin, aparent enervat:

- Și nu există măcar vreun peisaj!

Omul încercă să se opună:

- Marmara... Bosforul...

- Se vede Okmeydani? Nu! Atunci nu e peisaj!

- Asta e baia?

- Da... e îngropată.

- Igrasioasă...

- Și mică...

- Și întunecoasă...

- Și-apoi, domnule, cum de-ați putut face unul dintre closete cu fața spre crivăț?

- Crivăț?

- Da, da... Iarna, cînd suflă crivățul, să te ferească Dumnezeu, răcești imediat!

- Nu-mi place nici tapetul.

- Da... un roz tipător.

- Țipător?! E roz tigănesc toată ziua.

Yalcin și soția sa discutau acum despre așezarea mobilelor.

- Aici ar merge dormitorul.

- Dar nu încap covorul. Trebuie să-l ținem strins într-o parte.

- Aici să facem salonul pentru oaspeți.

- Bufetul ar veni aici... vitrina acolo...

L-am întrebat pe proprietar:

- Ce chirie doriți?

- 800 de lire, domnul meu.

- Merge... e chiar ieftin, zău.

Yalcin, luându-se după mine:

- Cu chiria ne-am împăca. Modestă... ca și casa.

Soția lui:

- Îhi, ieftină...

- Ei, ce părere aveți, copii, de dragul chiriei să închiriem etajul?

- Să-l închiriem... ce să facem? Merge! Proprietarul, bucuros că a găsit clienți cu biștari:

- Poftiți puțin pe la mine, să mai stăm de vorbă.

- N-am vrea să vă deranjăm.

- Vai de mine... Nici nu încap discuție! Am intrat în apartamentul proprietarului. I-am zis:

- Pe cuvint că închiriați foarte ieftin...

- Ce să fac, am avut și dintre aceia care-mi oferă 1000 de lire, dar n-am încredere. Mai bine mă lipsesc de două sutare, dar să am de-a face cu oameni de onoare.

- Cred că v-ați dat seama... În privința cinstei nu încap discuție.

Cum vorbeam noi așa, hop că-și face apariția în încăpere o tinerică de vreo 25 de ani, frumoasă foc. Și cum ne stringeam noi miinile, afectuoși, am profitat de situație și am ciupit-o puțin de obraz pe frumoasa nou-venită și eram chiar gata-gata s-o sărut dacă, nu știu de ce, nu m-aș fi abținut în ultima clipă. Prefăcându-mă că am de-a face cu o fetiță, am spus:

- Să nu fie de deochi, dar frumoasă mai e și fata asta a dumitale...

Grășunul se înroși pină în virful urechilor și-mi răspunse:

- E soția mea.

Am ciupit-o încă o dată de obraz și-am adăugat, făcînd pe prostul:

- Dumnezeu să v-o dăruiască, dar tare frumușică mai e! Ptiu!

Rotofeiul, nemaștiind ce să creadă, mă privi ca un bou. Făcu un semn servitorului, care ne aduse imediat lichior de mentă și fondante.

Am luat două fondante din bombonieră. L-am invitat și pe Yalcin. Acesta luase mai multe fondante în mină.

Tipul:

- Bineînțeles, bani peșin pentru un an.

- Hm, un an, poate fi și trei din partea noastră...

- Cit ar face? Va să zică, 800 de lire pe lună înseamnă 9 600 pe an și 28 000-30 000 de lire pentru 3 ani... Merge, o bagatelă!

Yalcin:

- Un fleac...

Sotia lui:

- Nici măcar...

Veni și rindul proprietarului să ne pună întrebări:

- Cite persoane sintetizi?

- Ei, sot și soție, o pereche - l-am infruntat. Pe mine nu mă socoti, că nu sint amestecat în afacere. Deci două persoane.

Tipul:

- Perfect... ceva copii?

- Ferească...

- Știți, la început, unii spun că n-au copii, dar cum se mută în casă apar cu o adevărată grădiniță. Si casa se transformă în grajd.

- Noi n-avem copii. De altfel, între noi fie vorba, doamna nici nu-i poate face.

- Perfect... perfect!

- Iar dacă e să ne referim la sot, apoi el a avut boală, mă scuzați de intimitate, și nu mai poate nici el...

- Perfect... perfect! Deci nu mai au pe nimeni?

- Pe nimeni, domnul meu. Eu l-am crescut pe băiatul ăsta de cind avea un an. L-am luat de la un cămin de copii orfani.

- Perfect... perfect!

- Și pe fata asta am adunat-o dintr-un șant, de pe lângă o moschee... să fi avut pe atunci cam o săptămână... Așa că nici ea n-are pe nimeni.

- Perfect... perfect...

Apoi îi ordonă servitoarei:

- Adu cafele!

Am intervenit imediat:

- Lăsați, domnule, nu vă deranjați... n-are rost!

- De ce, domnule? O cafeluță nu strică...

- Mersi... dar încă n-am luat masa, și nu merită să ne stricăm apetitul.

- Aaa... asta e! Pardon! Vă rog să-mi faceți plăcerea de a lua masa împreună cu mine.

- Acceptăm, stimate domn, însă cu o condiție. Să fiți și dumneavoastră oaspetele nostru la masă într-o altă zi.

- Cu plăcere... Să m-anunțați... Iar acum simțiți-vă ca la dumneavoastră acasă...

Am devorat mâncăruri alese, după care am sorbit cafele. Grăsunul, în tot timpul, făcea investigații. La un moment dat îl întrebă pe Yalcin:

- Domnule, vă rog să mă scuzați, cu ce vă ocupați?

- Eu?... Știți...

Am intervenit pe loc:

- Ce mai, treburile-i merg strună. Chiar dacă din cind în cind mai intră câte puțin la "mititica"...

Proprietarul se încruntă:

- Nu cumva e ziarist?

- Nuuu... n-are nici o legătură!

- Nu cumva e vorba de politică...

- Nuuu... Natura afacerilor lui...

- Aha, am înțeles. Comerț. Nu cumva... bursa neagră?

- Ei, pe-aproape...

- Oh, oh... mă bucur! Asupra casei sintem înțeleși?

- Ce mai! E clar! Să trecem la contract. Îl facem imediat.

Cum am pomenit de contract, Yalcin și soția sa au început să se agite.

Grăsunul avea gata formularele. Incepu să le completeze. L-am oprit în momentul cind trecea cuvântul "locuință" în dreptul întrebării: "În ce scop va fi folosită casa".

- Stați puțin - i-am zis - dar noi nu o vom folosi ca locuință. Am impresia că m-ați înțeles greșit.

- Da? Atunci să trecem casă de comerț, birou, oficiu?

- Nu, domnule, să scriem exact și anume casă de profituri.

Omul se opri puțin și continuă, nedumerit:

- N-am inteles, dragă domnule.

- O să injghebăm pe-aici o casă de profituri.

- Mă rog...

- Ce să mă rogi, că asta e! Ca să-ți putem oferi dumatăle 30 000 de lire, ce ne rămâne de făcut altceva decît să deschidem o casă de toleranță? Altfel, de unde bani pentru o chirie de 30 000 de lire? Dacă vă convine...

- Asta nu pot face - spuse rotofeiul, cu glas tremurat.

Ce să regrete- lichiorul, masa, cafeaua, faptul că-i ciupisem nevasta de obraz?

- Atunci... bună ziua, domnule!

- Bună ziua...

Și trăsni o tuse pe cîste. Și eu i-am răspuns.

Cînd ieșeam din bloc, portarul mă întrebă:

- Ați închiriat etajul, domnule?

- I-am spus adevărul, că vom deschide o casă de toleranță, și nu ne-a închiriat.

- Sigur că n-o să vă închirieze.

- De ce? E așa de cîstit?

- Nuuu... Nu de-aia. La etajul al III-lea se află o asemenea casă... Cum o să permită concurența chiar la el în bloc...

Pe drum, Yalcin și nevastă-sa rideau de se prăpădeau.

Yalcin:

- Măi frate, dar în viața mea nu m-am distrat atît de bine!

Sotia lui, abia stăpinindu-și hohotul de ris:

- Cite parale mai poate face o comedie ori un film...

- Ehei, fiecare să se distreze cit îl ține punga, fraților!

Acum Yalcin și sotia sa, ori de cite ori se plictisesc, ies să închirieze un apartament. Și, pe deasupra, împreună cu prieteni, cu cunoscuți. Dacă sînt mai mulți, are mai mult haz, zic ei...

NOROACE

Trecuse pe la mai toate birourile de plasare a bratelor de muncă. Cum vedea un anunț prin vreun ziar că e vreun post liber și că se caută fie un funcționar, fie un muncitor, hop și el acolo.

- Lăsați adresa dumneavoastră și vă anunțăm noi - obișnuiau să-i spună, după ce-i notau adresa pe calendarul de pe birou, ceea ce însemna că nu mai exista nici o speranță.

În fiecare seară cind se întorcea, cum trecea pragul casei, nevasta îl și lua în primire:

- Ai găsit de lucru?

Parc-ar fi fost mai ușor să găsești niscaiva bani pe stradă decît să capeti un serviciu. Soția, nerăbdătoare, îl apostrofa:

- În viața mea n-am mai văzut un om atît de incapabil ca tine...

După această introducere urma artileria grea. Bietul om încerca să se apere:

- Am intilnit un prieten care mi-a promis ceva. "Vino miine, aranjăm într-un fel", mi-a zis.

- Ce-o să aranjeze?

- Ceva pentru mine.

- Ce anume?

- O ocupație grozavă, ceva splendid!

- Bi, bine, spune-mi o dată despre ce e vorba!

- Mda... Am să dau din picioare șezînd.

- Cum vine asta, să dai din picioare șezînd? Nu înțeleg...

- Ba se poate... Am să lucrez la o mașină de cusut, apăsînd pedala cu piciorul.

- Și cit o să-ți dea?

- 300...

Ore întregi durau întrebările ce-i produceau singe rău.

A doua seară o lua de la început:

- Ei, ai început lucrul? îl întreba nevasta.

- M-am prezentat, m-am prezentat. Dar ca un făcut...I-a murit soția, așa că n-a mai venit. Mi-a trimis vorbă să ne întâlnim miercuri.

Și venea miercurea, venea joia, și tot așa, minciunile nu se mai terminau. Până cînd, într-o seară, femeia i-a spus verde-n față.

- Puturosule! Te-ai obișnuit să lenevești!

Începînd de miine, să nu te mai prind pe-acasă dacă nu pui și tu mîna pe-o slujbă...

Și în ziua aceea a umblat năuc prin cinci-șase locuri, pe unde și-a lăsat și adresa, pentru orice eventualitate. Întors, seara, acasă, s-a trezit cu ușa ferecată. Atunci a avut o idee.

- Nevastă, în sfîrșit, ne-a ajutat Alah...

Bucură-te, am găsit de lucru! De azi chiar am început munca.

După care, imediat, s-a deschis ușa. Povesti soției sale cu lux de amănunte despre noua sa slujbă, încît la un moment dat crezu și el.

Soția, grijulie de astă dată:

- Culcă-te devreme, bărbățele, nu care cumva să-mi întîrzii dimineata la lucru - i-a zis.

Dis-de-dimineată și-a petrecut soțul o bună bucată de drum. Omul nostru s-a tot învîrtit pe străzi, prin parcuri... A căutat peste tot, în speranța că va găsi de lucru. Seara, cînd s-a întors acasă, a țipat la nevastă-sa, ca toți bărbații care muncesc.

Viata asta fericită a durat vreo 25 de zile.

Cu cit se apropia însă ziua salariului, cu atît bietul om devenea mai nervos și-l treceau tot mai des sudorile. Apucase să spună că va primi 300 de lire. Iar nevastă-sa îl bătea la cap în fiecare noapte cu socotelile ei, cum anume va cheltui banii aduși acasă.

Pînă cînd o îndemnă să-l slăbească:

- Mai bine ia-ți și tu copiii și du-te la maică-ta. Te întorci la întîi, cînd iau salariul!

Femeia, supusă, își luă copiii și se duse la casa bătrînilor. Cit îl privește pe omul nostru, el era hotărît: va fura. Fixase și apartamentul pe care să-l spargă la miezul nopții.

Era ultima noapte a lunii... începuse să se plimbe tiptil împrejurul casei vizate. După un timp se stinse și lumina de la etajul al II-lea, unde voia el să se strecoare. Peste puțin, ca un făcut, toți locatarii etajului ieșiră pe stradă: unii se duceau la cinema, alții în vizită, pe la vreun vecin. Așa că avea noroc.

Putea intra în casă fără nici o teamă. Se strecură în spatele casei. Nu era nimeni. Sări gardul grădinii. Apoi, sprijinindu-se de grilajul de la fereastră, încălecă burlanul. N-a fost greu să ajungă pînă la balcon. Ce noroc! Ușa balconului era întredeschisă. Pătrunzind înăuntru, căpătă mai mult curaj. Aprinse lumina. Nu-i venea să creadă că hoția este o îndeletnicire atît de ușoară. Privi prin încăpere: nu exista ceva care să nu merite să fie furat. În vitrină erau aranjate mai multe cești aurite. Puse mina pe haina ce atîrna în cuier. Cînd deschise portmoneul voluminos, aflat în buzunarul hainei, rămase uimit: un teanc gros de bancnote a 100 de lire... Trase sertarul din scrinul aflat în dormitor: pachete întregi de lire noi-nouțe, ieșite parcă atunci din tiparniță.

Oriîncotro își întorcea capul, alți bani. Luă din portmoneu numai 300 de lire. Se așeză la masă și scrise un bilet:

"Stimate domn,

Am pătruns în casa dumneavoastră ca să fur 300 de lire, de care aveam mare nevoie. Credeți-mă, cînd voi avea banii, am să vi-i restitui.

Cu stimă".

Lăsă biletelul și ieși tiptil, exact la fel cum intrase.

Scăpase deci, încă o lună, de gura nevastei. În sfîrșit, după atîta amar de vreme, avea să doarmă și el o noapte liniștit.

Ajuns în fața casei, văzu fereastra luminată. Îi sosise soția. Așa că-i va arunca în față cele trei sutare, după care va țipa nițeluș la ea, ca să se știe bine cine e bărbat în casă..

Cînd a potrivit cheia în broască, a simțit două revolve în piept:

- Miinile sus!

Unul dintre indivizii cu revolver:

- Nerușinatule! Omul trebuie să mai aibă cîte ceva prin casă... cît de cît, puțin obraz în fața hoțului care-l vizitează într-o zi! De două ore cotrobăim peste tot și nu găsim nimic, nici măcar de leac...

Apoi l-au percheziționat pînă la piele și i-au luat cele trei hirtii nou-nouțe.

Omul nostru și-a bătut capul pînă dimineata ce minciună să mai trintească nevستی-si. Dis-de-dimineată auzi bătăi în ușă. Era, pesemne, soția lui. Deschise, tremurînd. Dar, surprins, descoperi în fața sa pe cei doi hoți, cu cătușe la miini, flancați de doi polițiști. Deci hoții fuseseră prinși.

Unul dintre polițiști, arătîdu-i cele trei sutare, îl întrebă:

- Ai dumneavoastră sint banii ăștia?

Se făcu mic. Doar și el îi furase de la altul. Era să zică: "Nu sint ai mei", dorind ca cel puțin să-i scape pe cei doi nenorociți. Dar polițistul i-o luă înainte:

- Indivizii ăștia au mărturisit că au intrat astă-noapte în casa dumneavoastră și v-au jefuit de acești bani.

Deci soarta ținea cu tot dinadinsul ca cele 300 de lire să-i revină lui. Și, mai ales, ce noroc avea soția lui!

- Da, sint ai mei - a zis.

Atunci, polițistul:

- Dar dumneavoastră de unde i-ați luat?

Omul nostru se îngălbeni. Aflaseră oare că și el îi furase?

- De ce mă întrebați?

Polițistul:

- Sint falși, de-aia!...

Omul se clătină.

Polițistul:

- Mergeți cu noi la secție...

SOȚUL LUI AYTEN

Dragii mei părinți, știu că moartea mea va însemna pentru voi o veste năprasnică și dureroasă, dar n-am găsit nici o altă scăpare.

Pentru că viața mi-a devenit un calvar, iar fiecare zi mă strivea tot mai greu sub necazuri și supărări.

Dragii mei, vă rog să-l iertați pe fiul vostru nefericit care v-a pricinuit o asemenea durere greu de suportat. În această clipă imi iau rămas bun de la voi și de la unicul meu fiu și vă rog să-i predați această scrisoare după ce va crește mare și va termina liceul.

Aduc la cunoștință procurorului, poliției și organelor respective care vor întreprinde cercetări după sinuciderea mea că această scrisoare pe care am redactat-o și am semnat-o cu propria mea mină are rostul de a fi o dovadă că nimeni nu este răspunzător, în mod direct, de moartea mea.

Doresc să fiu bine înțeles. Eu nu am hotărît să mă sinucid într-un moment de delir, în urma unei crize de nebunie sau fiind suferind de nervi.

Cred, de asemenea, că nu există în viața mea vreo pată sau vreun act dezonorant care să mă determine spre supremul act.

După cum se vede clar și din această scrisoare, chiar și acum, cu o jumătate de oră înainte de sinucidere, gîndesc normal și limpede și-mi dau seama de ce se petrece cu mine.

Mai întâi am vrut să las în urma mea un bilețel cu două rinduri în locul unei scrisori lungi. Am vrut chiar să nu las nimic scris.

M-am temut însă că fiecare va comenta după propriul plac sinuciderea mea și va inventa cîte-o cauză. Pentru a curma zvonurile, pentru a explica cît de îndreptățit este gestul de a-mi curma firul vieții

și pentru a mă apăra în fața familiei mele, am simțit nevoia de a întocmi această lungă scrisoare.

Nutresc convingerea că orice om cinstit ar fi procedat la fel în locul meu.

Presimt că dacă voi povesti toate evenimentele, așa cum s-au întâmplat ele și care m-au determinat să-mi doresc acest sfârșit tragic, voi fi înțeles și poate că-mi veți acorda dreptate.

La cîteva săptămîni după absolvirea Facultății de medicină mă pregăteam asiduă pentru specializare. Cam pe atunci am cunoscut-o pe Ayten, pe cînd mă aflam în vizită la un amic. Fata mi-a plăcut chiar din prima clipă. După o discuție mai apropiată mi-am dat seama că nu-i eram indiferent.

Prietenia noastră a continuat. Evident, această prietenie nu poate fi socotită încă o dragoste. Amindoi - și eu, și fata - nu știu de ce, n-aveam curajul să dezvăluim faptul că ne iubeam.

O dată cu scurgerea timpului, prietenia noastră a devenit mai profundă. Într-o noapte de vară, pe cînd ne plimbam pe malul mării, la Buyukdere, am întrebat-o pe Ayten dacă iubește vreun bărbat și dacă e logodită sau nu. A zîmbit strengărește:

- Așteptam mai de mult întrebarea asta - mi-a zis.

- De ce?

- Pentru că ori de cîte ori mă împrietenesc cu un bărbat îmi pune această întrebare.

- E foarte normal, Ayten.

După ce ne-am plimbat mai multă vreme fără să vorbim, mi-a răspuns la întrebare:

- Nu, nu sînt logodită și nu iubesc un alt bărbat...

Toată noaptea m-am frămîntat: de ce Ayten s-a simțit ofensată de întrebarea mea.

Poate că sensibilitatea ei provenea din aceea că ea mai fusese logodită și ruptese logodna de mai multe ori și poate întrebarea mea i s-o fi părut nelalocul ei, socotind pesemne că-i cunosc biografia. Mie însă nu-mi păsa că fusese logodită și ruptese logodna, nici chiar dac-aș fi aflat că era văduvă nu după unul, ci după mai mulți bărbați.

Așa că nu am mai revenit asupra acestei teme. Și prietenia noastră continuă să înflorească. Odată ne-am strins mai multe perechi în casa unui prieten.

Mă simțeam foarte bine, o euforie dulce, provocată de băuturi puse pe stăpînire pe mine. Si Ayten era veselă. Dansam. Deodată am întrebat:

- Ayten, vrei să te măriti cu mine?

Zîmbetul îi îngheță pe buze, se-nroși toată.

Mă privi drept în ochi.

- Dar eu n-am zis nimic necuviincios...

Dacă vrei... poți să mă refuzi... E vorba de ceea ce simți...

Am ieșit pe terasă.

- De ce te-ai supărat pe mine? am întrebat-o din nou.

- Tu-mi cunoști familia? s-a interesat.

- Nu...

- Știi cine e tatăl meu?

- De unde să știu?!

Părea contrariată de răspunsurile mele.

- Vorbești serios?

- Bineînțeles...

Într-adevăr că m-am mirat și eu cum de nu mă interesasem de familia ei. După întrebări, după pauzele ei jenate mi-am închipuit că se rușina de starea familiei sau a tatălui ei. Poate provenea dintr-o familie săracă sau poate că tatăl ei era condamnat și se afla în închisoare!

- Dragă Ayten - m-am însuflețit eu - oricine ar fi tatăl tău, nu mă interesează.

Eu mă căsătoresc cu tine, nu cu familia ta.

Poți fi și fiica unui portar, a unui vânzător ambulant, chiar și a unui om ce zace în închisoare... Ce importanță ar avea toate acestea pentru fericirea noastră...

Privindu-mă atent, continuă să mă iscodească:

- Spui că nu-l cunoști pe tatăl meu? Nu știi cine e? Curios, foarte curios!

- Ce găsești tu așa de curios în asta?

Desigur, ar fi trebuit să mă interesez, fiind vorba de tine, dar am neglijat - i-am spus cîstit.

Atunci s-a înveselit brusc și m-a apucat, intim, de brat:

- Haide să bem...

Am băut și am dansat cu multă plăcere...

După miezul nopții, deși am vrut s-o conduc până acasă, n-a acceptat și a plecat cu un prieten care locuia în același cartier.

Bineînțeles că a doua zi am căutat să capăt relații despre familia ei. Cînd mi-au rostit numele tatălui ei, am rămas perplex și mi s-a făcut frică. Ayten era fiica unui om renumit în întreaga lume și al cărui nume era trecut în cartea de istorie; un om care, deși mai era în viață, se bucura de o stimă unanimă. Dacă-ș fi știut că e fiica acelui om ilustru și influent, chiar de-aș fi murit după fată, tot nu i-aș fi propus să ne căsătorim. Abia atunci am aflat că numeroși tineri de familie bună se învîrteau în jurul ei pentru a se căsători cu ea, dar Ayten îi refuza sistematic. Nu de alta, dar spunea că viitorii miri doreau mai mult puterea familiei pentru a face carieră decît mina fetei.

Știind toate acestea, m-a cuprins disperarea. Deși o iubeam la nebunie, totuși nu aș fi putut să mă căsătoresc cu o fată dintr-o asemenea familie. Chiar dacă părinții ei s-ar fi învoit, toți ar fi crezut că am pus mina pe fată pentru a o exploata în folosul carierei mele.

Așa că am încetat de a o mai vedea pe Ayten și de a mă mai duce în locuri în care m-aș fi putut întîlni cu ea. Voiam să-i păstrez amintirea ca unei icoane sfinte. De cîteva ori mi-a trimis vorbă cu cineva că dorește să ne revedem. Dar nu m-am dus.

Orice făceam nu-mi ieșea din minte chipul lui Ayten. Trebuia să plec departe de Istanbul ca s-o uit. De aceea am hotărît să mă duc în armată și să renunț la specializare. În ziua în care imi făceam ultimele pregătiri, înainte de a mă prezenta la cazarmă, în cameră a intrat mama și m-a vestit:

- Te caută o fată.

Cînd am descoperit-o în fața mea pe Ayten, m-am înroșit; de rușine nici nu știam ce să-i spun... M-am simțit prost și pentru că văzuse sărăcia cu lustru din casa noastră.

Am încercat să mă port ca și cum între noi nu s-ar fi întîmplat nimic. La un moment dat m-a întrebat:

- De ce fugi de mine?

- Nuuu... de unde-ai scos așa ceva?

- Nu ești politician, așa cum mi s-a părut.

Într-o seară doar îmi făcuseși o propunere, după care n-ai mai vrut să afli răspunsul meu.

Am tăcut.

- E adevărat că te duci la armată?

- Da...

Am tăcut amindoi. Apoi a continuat:

- Acum eu aș vrea să-ți fac o propunere:
te căsătorești cu mine?

Privind afară, pe fereastră, i-am răspuns trist:

- Nu pot, Ayten...

Iar am tăcut. Am simțit nevoia să mă explic:

- Cînd ți-am propus să ne căsătorim, nu știam a cui fiică ești. Dar acum am aflat.

Și nu doresc să fiu ginerele unui om atît de renumit, de bogat, de cunoscut în întreaga lume. Am să încerc să te uit.

Ayten, abia ținîndu-și lacrimile:

- De ce să te mint, la început am crezut că tu știi cine e tatăl meu și că-mi ascunzi acest lucru... Dar tu ai să te căsătorești cu mine, nu cu familia mea...

- Eu înțeleg, dar n-am cum explica acest lucru și altora... Toți vor spune că m-am căsătorit cu tine din interes.

Și eu nu pot rezista să aud tot timpul vorbe necugetate și învinuiri la adresa mea...

Fata nu mai ascundea acum că plîngea.

- Dacă mă iubești cu adevărat, atunci merg cu tine oriunde... Numai să fim împreună! Te însoțesc acolo unde vei face armata. Apoi vei lucra ca medic, într-un orașel oarecare și vom trăi împreună fericiți. Să ne făurim viața noastră, fără sprijinul tatălui meu.

Știam că toate aceste vorbe aparțin romantismului unei tinere fete cu o educație aleasă și că nu-i puteam oferi viața cu care se obișnuise; aș fi deziluzionat-o. Dar o iubeam atît de mult, încît nu m-am putut stăpîni și, cuprinzîndu-i miinile într-ale mele, i-am declarat:

- Te iubesc...

Ne-am căsătorit fulgerător, fără să anunțăm pe cineva... Iar Ayten, de-a lungul întregii noastre vieți, a fost alături de mine întotdeauna. Ea a fost un om... Însă ceilalți...

Nenorocirea mea a început chiar din ziua oficierei căsătoriei. Ne-am dus la ofiterul stării civile împreună cu doi prieteni ce au consimțit să ne fie martori. N-am chemat pe nimeni. Socrul meu se dovedise mai înțelegător decît am crezut. Părinții, aflînd că nu vrem să acceptăm nici un ajutor din partea lor, în dorința de a risipi orice clevetiri, se arătasera oameni cu tact, deși mama lui Ayten se cam supăraseră puțin. În clipa în care ne puneam semnăturile pe act au început să clipească flash-urile.

Ziarisții ne fotografiau. Deși ascunsesem căsătoria noastră, tot se aflase. Deodată ne-am văzut înconjurați de mari buchete de flori. Apoi o mulțime de oameni care ne solicitau.

Cînd am scăpat de atîta omenire și am ieșit din clădirea oficiului stării civile, s-a apropiat de mine un tip care mai întîi a strîns mina lui Ayten și apoi pe-a mea și ne-a prezentat celor din preajmă:

- Doamna Ayten...

S-a întors către mine:

- Soțul doamnei Ayten...

M-am simțit foarte stingherit. Am ieșit afară. Un bărbat cu o șepcută pe cap se interesa:

- Cine este soțul doamnei Ayten?

Ne-am îndreptat în grabă spre un taxi ce ne aștepta. Atunci i-am auzit pe cîțiva indicîndu-i omului cu șapcă:

- Uite, ăsta este soțul doamnei Ayten, ăsta e!

Tipul s-a apropiat de mine:

- Stimate domn, mașina vă așteaptă.

- Care mașină?

- Domnul Mumtar v-a trimis mașina lui specială... eu sînt șoferul. Sînt la dispoziția dumneavoastră...

L-am repezit:

- Nu-i nevoie... - și am mers spre taxi.

Auzeam în urma mea că vorbeau ca de "soțul lui Ayten". Și apăsau pe fiecare silabă cînd rosteau "soțul lui Ayten"!

În taxi, soția a încercat să mă calmeze:

- Mare slugarnic mai e și domnul Mumtar ăsta...

Ayten a continuat să mă consoleze:

- Nu te necăji, doar în orașele mari se spun prostii ca astea, dar noi vom pleca departe, într-un orașel oarecare... Acolo nimeni nu ne cunoaște și vom trăi prin noi înșine.

Altă belea însă. Ziarele de a doua zi consemnau vestea căsătoriei noastre, unele publicau fotografia noastră, iar la rubrica mondenă nu se pomenea de numele meu și eram trecut drept "soțul doamnei Ayten":

"Într-adevăr, soțul doamnei Ayten e un tânăr medic, chipeș și atrăgător". "Soțul doamnei Ayten, prin îmbrăcămintea elegantă și purtările alese, s-a dovedit potrivit familiei în sinul căreia a intrat". "Dorim fericire doamnei Ayten și soțului doamnei Ayten în căminul lor fericit".

Cîteva zile după ce ne-am mutat în casa noastră, mama imi zise, înciudată, într-o dimineată:

- Fiule, îți mărturisesc sincer, nu credeam că nevasta ta este un om atît de bun.

S-a obișnuit de îndată cu viața asta a noastră, săracă. Numai că...

- Ce e?

- Noi locuim în acest cartier de cînd ne știm. Dar după căsătoria ta ni s-a schimbat numele prin vecini. Acum toți imi zic "soacra lui Ayten". Zilele trecute am văzut cu ochii mei cum am fost trecută în caietul de datorii al băcanului: "soacra lui Ayten".

Am consolat-o:

Lasă, mamă, cu timpul se uită asemenea vorbe...

Dacă nu mă înșel, cam a doua sau a treia zi după căsătorie a sunat cineva la ușă. A deschis soția mea. Eu auzeam din camera alăturată toată convorbirea. O voce bărbătească a întrebat-o pe soția mea:

- Aici stă soțul doamnei Ayten?

Soția mea s-a răstit la el:

- Nu, aici e casa domnului Metin...

Totuși, m-am dus la ușă și l-am întrebat pe om:

- Ce-aveți cu el?

Arătîndu-mi pachetul din mină:

- I-am adus un cadou de nuntă...

În fiecare zi a Domnului se suna la ușa noastră de 10-15 ori și, ca un făcut, toți întrebau la fel:

- Cu soțul doamnei Ayten...

Biata Ayten se zbătea ca să nu mă simt supărat, ascundea ziarele care pomeneau de mine ca de "soțul doamnei Ayten".

Am crezut că plecarea la armată va fi salvarea mea. Ne duseserăm la gară, am băut ceai cu soția mea, bucuroși, la restaurant. Am ieșit până afară să cumpăr niște țigări. O doamnă mai în vîrstă s-a apropiat de mine și m-a chestionat:

- Iartă-mă, fiule, dacă nu mă-nșel, mata ești soțul doamnei Ayten, nu-i așa?

- Da - i-am zis.

- Te felicit , fiule.

M-am enervat cumplit, însă m-am abținut, nevoind s-o indispen și pe Ayten. Ce vină avea biata femeie? Înțelegea cit de mult mă consumam și încerca, la rîndul ei, să mă consoleze. Cu vocea cea mai afectuoasă mi-a spus:

- Dragule, ai să vezi tu, cu timpul, vor fi date uitării toate vorbele astea neșăbuite...

În școala de subofițeri, nu numai colegii, dar și ofițerii nu mă strigau cu numele meu.

Cum avea careva nevoie de mine îi și zicea unui coleg:

- Chemăți-l pe soțul lui Ayten.

N-aveau nici cea mai mică intenție de a mă înjosi ori a mă supăra. Dimpotrivă, vorbeau în urma mea cu stimă și considerație. Cînd un coleg mă prezenta cuiva scanda: "Soțul doamnei Ayten".

În calitatea noastră de medici militari trebuia să ne deplasăm într-un tîrgușor din apropierea graniței, dar pe mine m-au anunțat că voi rămîne într-un mare spital militar pe motiv că eram soțul doamnei Ayten. Supărat, am trimis o scrisoare socrului meu și l-am rugat să nu-și întindă mina ocrotitoare pînă în orașelul în care locuiam, să ne lase în pace și că dorim să zburăm cu propriile noastre aripi. I-am mai scris, deschis, că doresc să scap de pacostea de a fi "soțul doamnei Ayten".

Socrul meu mi-a răspuns mișcat că-i place foarte mult atitudinea mea, că se laudă cu mine, că n-a făcut și nu va face nimic pentru noi, că habar n-are de ce am fost protejat și m-au reținut într-un mare spital militar

și că, dacă doresc, abia acum el va scrie celor în drept să mă trimită și pe mine undeva, într-un tirgușor de graniță.

Bineînțeles că n-am cerut să facă așa ceva.

Și în spitalul unde îmi făceam stagiul militar numele meu a continuat să fie cel de "soțul doamnei Ayten". Toți voiau să mă cunoască, iar în urma mea surorile, ca și bolnavii, mă arătau cu degetul unul altuia:

- Uite, vezi, ăsta e soțul doamnei Ayten...

Mai mult chiar, crezind că vorbele astea îmi plăceau și că mă măgulesc, vorbeau cu glas tare!

După ce am terminat stagiul militar, Ayten mi-a propus să fac specializarea în Europa. Și eu aș fi vrut, dar i-am zis:

- Dacă fac specializarea în Europa, vor spune că ne ajută taică-tău. Prefer să nu fac specializarea și să mă duc undeva, cit mai departe.

Am devenit medic de plasă într-un tirgușor din estul țării. Cu câteva stații înainte, trenul s-a oprit în gara de reședință a vilaietului respectiv. Niște oameni încărcati cu flori și pachete căutau pe cineva, tot privind cu insistență pe ferestrele vagoanelor. Cel din fruntea mulțimii de pe peron l-a întrebat pe conductor:

- Soțul doamnei Ayten e în tren? Știți cine e?

Mulțimea s-a apropiat de noi, ne-a copleșit cu pachete și flori. Cel din frunte era însuși guvernatorul.

- Bine-ați venit... Patria are nevoie de medici minai de un ideal scump, ca dumneavoastră - a zis.

L-am întrebat:

- Așa primiți pe toți medicii care vin aici?

Guvernatorul, cu toată suita sa, s-a fisticit.

M-am fisticit și eu pentru că dacă n-aș fi fost "soțul doamnei Ayten", nu l-aș fi întrebat așa ceva pe guvernator.

Acesta, după ce și-a revenit din surpriza întrebării mele:

- Am ordonat să vi se asigure tot confortul, pe măsura posibilităților noastre.

- Dacă aveți vreo doleanță, să-mi telefonați personal. Am să vă vizitez

- a continuat el.

Cînd a pornit trenul, dîndu-ne onorurile cu mîna la pălărie, ne-a mai spus:

- Posibilitățile noastre sînt limitate, de aceea vă rog să ne iertați...

Mulțimea care se adunase la gară ca să-l vadă pe "soțul lui Ayten" ne-a salutat zgomotos.

Încă înainte ca noi să ajungem acolo, întregul tirgușor vuia de vestea că sosește "soțul lui Ayten"... N-am izbutit să determin pe cineva care să-mi spună pe nume, doctor Metin. Soția mea, supărată mai tare chiar decît mine, recurgea la tot ce vrei și nu vrei, numai ca să-mi apere demnitatea. Oriunde era adunată mai multă lume, repeta numele meu, sperind că și ei îmi vor zice ca ea: "Metin mi-a zis... Metin a făcut... Metin a dres..."

Îmi dădeam seama că din cauza insistențelor noastre deveniserăm tot mai ridicoli. Și nici pomeneală ca să fie dată uitării formula blestemată de "soțul doamnei Ayten", care, dimpotrivă, se răspîndise în toată țara.

Sosit la Istanbul în vacanță, am sperat că totuși o călătorie în Europa va constitui o scăpare. Ne înșelaserăm amarnic. Trei ani de zile cît a durat specializarea la Paris, m-a urmărit acel "soțul doamnei Ayten". Ambasadorul nostru ne chema la toate recepțiile oficiale și speciale și mă prezenta tuturor drept "soțul doamnei Ayten". Și mai mult, se lăuda chiar cu asta...

Reputația mea de a fi "soțul doamnei Ayten" depășise granițele țării. Corpul diplomatic de la Paris nu mă scotea din "soțul lui Ayten".

În coloanele mondene ale ziarelor franceze, numele meu era trecut "D-l soț al doamnei Ayten".

Într-o seară, soția, disperată, îmi propusese:

- Metin, haide să plecăm în America, să fugim de-aici...

Ne-am dus. Dar nu în America. Chiar dac-am fi evadat și pe cea mai îndepărtată stea și n-am fi scăpat de anatema... Aveam și un băiat. Nu exista nici un motiv ca să nu fim fericiți. Mă urmărea însă, ca un blestem, faima aceea monstruoasă de a fi "soțul doamnei Ayten".

Voiam să fiu eu însumi. Soția mea încetase de mult să-i mai scrie tatălui ei, numai ca să nu mă supăr și să mă simt bine.

Am stat și-am chibzuit îndelung ce-aveam de făcut ca să trăiesc demn și să scap de rușine. Pînă atunci alesesem calea de a fi un tip oarecare, fără importanță, o persoană ștearsă, tocmai pentru a nu fi inventariat drept soțul lui Ayten. Mă temusem ca nu cumva fiecare succes al meu să nu fie trecut în socoteala soției și a socrului.

Numai că ipostaza asta ștersă nu m-ajutase la nimic. Trebuia să încerc contrariul. Îmi făceam socoteala că dacă mă remarc prin ceva, se va uita că sint soțul lui Ayten, atunci se va impune personalitatea mea și toți îmi vor restitui adevăratul nume. Tot gîndind așa, mi-a ieșit în întîmpinare și soția mea, care, într-o zi, mi-a făcut o aluzie.

Atunci i-am spus ce-aveam pe suflet:

- Dragă Ayten, eu nu sint un om făcut pentru mari succese. Mai mult decît atîta, doresc o viață tihnită, fără zarvă. Nu-s pregătit să trăiesc în lumea gălăgioasă a succeselor. Am datoria însă să fac totul pentru fericirea noastră. Și tu dreptul să devii "soția lui Metin". Ai să vezi, am să muncesc mult de tot... vom izbuti.

N-a fost deloc ușor succesul, dar, pînă la urmă, după multă strădanie, am ajuns un specialist recunoscut.

Nimeni nu știe cît de greu se obține faima.

Deși nu-s plămădit pentru succese remarcabile, totuși, dorind să scap de beleaua cu numele de "soțul lui Ayten", am muncit zi și noapte, cu adevărat ca un ciine. Nimeni nu-și poate închipui cît de greu e să ajungi profesor și șeful unei catedre la Facultatea de medicină din America. Cercetările mele, studiile mele științifice se publicau, în mod curent, în revistele de specialitate, dar, întotdeauna, după numele meu, nu uitau să adauge în paranteză: "Profesor Ayten" sau "Ayten's husband". Pînă și acordarea unei distincții de către o instituție ce experimentase cu succes un studiu al meu mi-a prilejuit o criză de nervi, deoarece în ziare se pomenea de "succesul soțului lui Miss Ayten". Să-nnebunesc și nu alta!

Cam pe atunci, guvernul congolez solicitase un număr de medici să vină să lucreze pe continentul african. Soția mea a avut o idee:

- Iubittle, ți-aș propune să plecăm în Congo. Tot ești extrem de obosit, poate că acolo ai să te refaci.

Soția mea credea că în Congo vom avea de-a face cu un mediu complet nou. Aș fi fost de acord să mă duc și la Polul Nord sau la Polul Sud, printre eschimoși, numai să scap de eticheta "soțul lui Ayten". Și ce fericit aș fi putut fi cu soția și cu băiatul meu! Dacă... eh!

În sfîrșit, am plecat și în Africa. Cînd am coborît din avion și am pășit pe pămîntul congolez, ministrul sănătății, care ne-a întîmpinat, a strîns mai întîi mina soției mele, zicîndu-i:

- Bine-ați venit, Miss Ayten...

După care m-a salutat și pe mine:

- Fii binevenit, profesor Ayten!

Mi-a fost suficient să aud vorba asta cumplită! Doar cu greu am urcat în mașină, sprijinindu-mă de bratul soției mele. Cu primul avion ne-am întors din Congo.

Soția mea a continuat să se macine. Mi-a propus o nouă variantă:

- Noi sintem plecați din țară de mulți ani. Ce-ar fi să ne întoarcem printre ai noștri - a zis.

Credea că după atita timp denumirea de "soțul lui Ayten" a fost dat uitării. I-am urmat sfatul. Și iată-ne din nou acasă, în Turcia. Au trecut câteva săptămîni liniștite.

Pînă cînd, la un bal, să-mi vină să înnebunesc, și nu alta, cînd l-am auzit pe un netrebnic arătîndu-mă către un altul ce-l întrebasese: "cine e? Cu ce se ocupă?" Iar individul îi răspunse, aproape strigînd, ca să-l aud: "E sotul lui Ayten, nu-l cunoști?"

Ca să nu mai pomenesc de nenorocirea băiatului meu. Și lui îi spuneau "fiul doamnei Ayten"...

Știînd că pe la noi banii sînt cotați mai mult ca orice, am purces să devin bogat, pentru a-mi cîștiga astfel personalitatea. Nu aveam altă scăpare. Deși niciodată nu-mi trecuse prin minte să mă îmbogățesc, am muncit anume pentru acest lucru, dorînd astfel să-mi redobîndesc numele.

În aceste clipe, cînd mă aflu în pragul morții, nu mai am ce s-ascund și să nu mărturisesc că pentru a mă îmbogăți am sacrificat idei pe care întreaga viață le-am considerat a fi sfinte. Astfel, mai repede am ajuns bogat decît profesor universitar. Din cîteva mișcări bine ținute am izbutit să determin ca majoritatea samsarilor din domeniul medicinei să se afle în slujba mea. Cit ai bate din palme, am făcut rost de două blocuri mari, de obiecte valoroase, de o bogată bibliotecă și-am depus bani frumoși la o bancă. Eram pe cale de a deschide un mare spital particular. Dar mi-au parvenit la ureche niscaiva zvonuri:

- Vedeti, dacă e soțul lui Ayten, peste noapte se îmbogățește...

Netrebnicii interpretaseră că și titlul meu de profesor, ca și succesele profesionale s-ar datora tot familiei Ayten, eu fiind ginerică...

Într-o zi, mergînd pe stradă în urma unor femei, am auzit-o pe una cum o sfătuiă pe cealaltă, ce părea bolnavă:

- Du-te, dragă, la soțul lui Ayten, este un medic excelent ...nu de mult mi-a dat un medicament care m-a pus pe picioare...

În toții anii căsniciei mele am fost împreună cu soția mea. Ne-am spus că poate ar fi bine să încercăm să ne separăm un timp. Am trimis-o la o rudă din America, iar eu m-am aciuat la Paris. Deși eram un soț foai credincios, fără să vreau a trebuit să mă intereseze și alte femei. D și acestea - de unde Dumnezeu or mai fi știind și ele - mă tot ținea într-una cu "soțul lui Ayten" în sus, "soțul lui Ayten" în jos...

Încit, stupefiat m-am întors la Istanbul. A venit și soția mea. Aflîndu-mă la capătul răbdării, i-am spus:

- Ayten, nu mai pot, innebunesc, trebuie să divorțăm!

Ce femeie minunată... S-a aruncat de gîtul meu și a plîns cu lacrimi amare minute în șir și nu s-a opus divorțului.

- Cum vrei tu, iubitule. Eu tot am să rămîn soția ta.

Printr-o hotărîre a tribunalului s-a desfăcut căsătoria noastră. Ziarele s-au grăbit să anunțe știrea la rubrica mondenă: "Soțul lui Ayten a divorțat de nevastă-sa".

Sase ani am dus o viață de burlac. Acum îmi ziceau: "Fostul soț al lui Ayten".

Nici în acești șase ani n-am reușit să-mi recapăt adevărata mea identitate. Credeți-mă, am fost în India, dar și acolo mi-au spus tot "fostul soț al doamnei Ayten". Pentru că, dacă mă voi căsători a doua oară, îmi ziceam, voi scăpa de a fi "fostul soț al lui Ayten".

Nimeni nu știe cît am pățimit. Deși o iubeam pe Ayten la nebunie, m-am recăsătorit.

Am renunțat să iau de nevastă două fete splendide numai că aveau numele de Ayperi și Gulden și se cam apropia de Ayten.

Am luat o fată cu numele de Fatma, dintr-o familie săracă. Acum, gîndeam, nimeni n-ar fi putut să-mi zică "soțul lui Fatma".

Așa a și fost! Nu mi-au zis astfel, ci m-au denumit mai departe "fostul soț al lui Ayten".

Spuneți-mi, ce puteam să mai fac? Viața îmi devenise un calvar... Oricît mă agitam, ori făceam, tot peste "soțul lui Ayten" nimeream!

Atunci m-am dus la Ayten într-un suflet și am implorat-o să se mărite și ea. Dacă se va mărita, poate că lumea va renunța să-mi mai zică "soțul lui Ayten". Eu aș fi scăpat, și ar fi intrat la apă noul ei bărbat, care ar fi devenit, la rindul său, "soțul lui Ayten".

Săraca Ayten se văita, plingând în hohote:

- Aș fi preferat moartea decît să-mi ceri să mă mărit cu altul... Dar eu știu de ce-mi ceri așa ceva... pentru tine, pentru fericirea ta, mă sacrific - mi-a zis.

Nu trecu mult și se mărită. Numele bărbatului ei se transformase peste noapte în "soțul lui Ayten", dar nici eu nu scăpasem.

Mie imi spuneau acum "primul soț al lui Ayten".

Moartea lui Ayten a fost o grea lovitură pentru mine. Știu că iubita mea n-a murit de moarte bună și că s-a sacrificat pentru mine, dar mărturisesc cînstit acum că, la aflarea teribilei vești, am simțit o bucurie, undeva, într-un colțișor al ființei mele, sperînd că, în sfîrșit, imi voi recăpăta numele.

Dar ce păcat că nici moartea ei nu m-a scăpat! După trei ani de la dispariția ei, tot imi ziceau: "fostul soț al bieteii Ayten"...

Stranie situație! Moartea ei mi-a răspîndit și mai abitir porecla...

Acum ați înțeles cit de îndreptățit este actul meu de a mă sinucide. Nu o să mă învino... învino... învinovațiți. Dragă ma... ma... mamă... Ta...ta.. tată... Adio... iertați-mă...

Adio... dragă fiule! Adio.. viaaaată frumoaaaaasă...

*

* *

Ehei, au trecut 18 ani de cînd am scris rindurile de mai sus. Credeam că scrisoarea mea a fost dată în vileag. Dar mă-nșelasem.

Stătuse ascunsă în buzunarul halatului meu de casă. Soția mea, Fatma, găsînd-o, a pus-o pe biroul meu. Azi-dimineată, printre manuscrisele mai vechi. Astfel am rețrăit ziua aceea fîoroasă.

Pe cînd redactam scrisoarea, înghițeam într-una somnifere. Aș fi vrut ca, terminînd scrisoarea și iscăliînd-o, să inchei și cu viața.

Mina imi devenise ca de plumb, degetele imi înghetaseră, de-abia de mai puteam scrie literele. Deodată, camera s-a umplut cu o ceață

deasă și a luat forma unei femei: Ayten, însăși Ayten era în fața mea, zimbitoare.

- Dragul meu, sinuciderea nu te va scăpa.

- De ce?

- Pentru că n-ai să mori cu numele tău.

Ziarele de mâine dimineată vor anunța că s-a sinucis "primul soț al bieteii Ayten".

Măcar atunci când mori să ai parte de numele tău, să fii tu însuți, dragule. Așa că nu-ți lua viața, ascultă-mă pe mine.

- E prea tirziu, Ayten - i-am zis - am luat prea multe somnifere, n-am să mă mai trezesc din somnul cel greu...

- Ai să scapi... dacă vrei...

A deschis brațele.

- Ascultă-mă... Vino la mine, vino la mine, iubitule...

Abia m-am ridicat, după eforturi supreme, și-am înaintat câțiva pași spre ea.

Eu înaintam, ea se retrăgea. Nemaiputând sta în picioare, am vrut să mă sprijin de etajeră... Îmi amintesc doar că m-am prăbușit pe covor. Soția mea, Fatma, auzind zgomotul căderii, a alergat la mine într-u n suflet și, văzându-mă în starea aceea, m-a dus la spital. Acolo mi s-au făcut spălături stomacale și m-au scăpat de la o moarte sigură.

În realitate, Ayten mă scăpase de la moarte, draga de ea! După cele petrecute, nu mă mai supăram ca înainte când mi se spunea "primul soț al bieteii Ayten". Dar trecerea timpului face cu puțință ca toate să fie date uitării. Acum nimeni nu-mi mai zice "primul soț al bieteii Ayten", ci eu sint acela care simt tot atât de mult nevoia ca cineva să-mi spună astfel.

Ieri am primit din America o mare enciclopedie medicală.

Răsfoind-o, mi-am zărit menționat numele pentru o veche lucrare clinică: O descoperire importantă a profesorului Ayten..."

- M-am bucurat mult, m-am bucurat din tot sufletul... Într-adevăr, Ayten fusese aceea care mă făcuse să fiu eu însumi; ea îmi dăduse existența. Sint onorat să semnez aceste rinduri ca "soțul lui Ayten", dar cu regretul că acum sint dat uitării ca "soțul lui Ayten".

AȘTEAPTĂ PUȚIN MATA!

Vestea a străbătut ca fulgerul întregul cartier.

Bietul om! Chiriașul de la numărul 19, cel de la parterul casei vechi și dărăpănate, cu două etaje, din grădiniță, și-a vândut aproape toate lucrurile.

Se știe doar că într-un cartier periferic nu există secrete, totul se află. Și toți vecinii s-au strîns ca la pomană să capete vreun chilipir. Borcane, un divan cu arcuri decavat, scaune, o masă, un godin, un șifonier cu oglindă, cu un picior rupt - toate au fost vândute ca la foc. A doua zi, dis-de-dimineată, în fața porții, a tras o camionetă. Au umplut-o cu mărunțișurile rămase.

Vizavi de casa cu nr. 19, la numărul 64, locuiește domnul Talip. Acesta, cînd a dat să iasă din casă pentru a se duce la serviciu, a văzut camioneta. A rămas pe gînduri. În aceeași seară, soția îi povesti că Mîrșit, vecinul, și-a vîndut toată casa. Ceea ce o mirase mai mult - spunea ea - era faptul că, în timp ce lucrurile erau vîndute pe mai nimic, soția și fetele pîrlitului ăsta de Mîrșit nu se arătau supărate defel. Dimpotrivă, sulimenite, rideau cu poftă. Talip-bei îi zise atunci soției sale:

- Ce vrei să faci și ei, doar n-au să se omoare... Cine știe cît s-au zbuciumat în sinea lor, dar au încercat să se arate demni în fața lumii.

Soția lui:

- S-ar putea să ai dreptate...

- N-ai aflat, i s-a întîmplat ceva lui Mîrșit-bei?

- Cine știe... O fi fost omul transferat în altă parte. Eu am auzit-o doar pe soția lui lăudîndu-se că se mută la Nisantași, că au închiriat acolo

un etaj întreg și că vor cumpăra mobilă nouă. Talip își potoli soția, în ciudată:

- Nu crede și tu. Mai curînd bietul Mîrșit s-a incurcat în vreo dandana... Unde-ai mai auzit tu ca un funcționar, cum sintem și noi, să-și permită să închirieze un întreg etaj în Nisantași și să-l mai și mobileze!

Uite mai bine la noi, abia de putem plăti chiria casei... Salariul lui Mîrșit-bei este de 50 de lire, ca și al meu...

Așa comentau în paturile lor Talip-bei și soția sa înainte de a adormi.

Dimineata, cînd ieși pe ușă, omului îi păru rău văzînd ultimele cioburi de prin casa vecinului încărcate de-a valma, în camionetă. Se apropie de Mîrșit-bei, care se agita cu calabalicul. După ce îl salută, i se adresa familiar:

- Deci, cum s-ar spune, vă mutați de pe aici.

- Da, ne mutăm.

- Te-ai transferat cumva în provincie?

- Nu, vecine. Am închiriat și eu un etaj în Nisantași... Să poftiți pe la noi să ne vedeți... Cred c-o să vă placă mult noua noastră locuință. Vorba ceea, cinci camere, salonul e salon! Totul e imens, luminos...

Talip-bei, perseverînd în tristetea lui, își puse mina draptă, cu prietenie, pe umărul vecinului și, aplecîndu-se la ureche, îi șopti:

- Domnule Mîrșit, eu te stimez mult, știi doar... Sintem vecini de atîția ani. Înțeleg să te ferești de ceilalți, ca să nu birfească.

Înțeleg, așa este viața. Ai dreptate, dar nu mă pune pe mine în aceeași oală cu ei. Mai bine spune-mi, ți s-a făcut vreo nedreptate?

Poate că ai vreun necaz și te pot ajuta cu ceva... Vorba ceea, cu cît pot... ca vecini.

Doar funcționari sintem, același aluat...

Mîrșit-bei îi rise în față.

- Fii serios, domnule; doar nu mai sint funcționar, am demisionat mai demult!

- Daaa? Vai de mine! Și nu-ți mai rămăsese decît puțin pină la pensie... Mă rog, și cu ce-ai să te ocupi acum?

- Am eu cu ce... Ehei! De vreo trei-patru luni...

- Da? Îmi pare bine. Și ce faci?

- Stau prin cafenele.

- Poftim? N-am înțeles! zic. Cu ce te ocupi?
- Ți-am spus, doar. Stau prin cafenele, de dimineată pînă noaptea.
- Dar ... treabă ?
- Doamne, Dumnezeu!... Doar vorbesc turcește! Stau prin cafenele, frate-miu! Nu că am chef, ci pentru că am treabă.
- Daaa?... Ai deschis o cafenea?
- Nu, dragă, nu. N-am deschis nici o cafenea. Unde văd o cafenea, mă duc și mă instalez la o măsuță.

Talip-bei nu știa ce să mai creadă. În șinea lui își spunea: "Omul ăsta a căpiat, săracu' de el!"

Saltelele, ulcelele, toate erau încărcate în camionetă. Mūrșit-bei îl trase deoparte pe vecin:

- Tu nu ești un dușman, așa că-ți pot vorbi deschis: acum mă ocup cu comerțul.

Or, în vremurile astea, comerțul cel mai înfloritor îl află în cafenele. Birouri, sedii, firme, toate astea sînt depășite. A trecut moda lor. Înregistrări, impozite, demersuri, mii de belele. Acum grosul comerțului e prin cafenele. De pildă, eu, într-o singură zi, scot cît ciștigam ca funcționar într-o lună întragă. În fiecare zi fac ce fac și ciupesc cam 300-400 de lire. De ce să mai stau în casa asta? Am găsit un etaj splendid la Nisantași. Voi cumpăra mobilă și lucruri noi.

Talip-bei, curios, vru să afle:

- Ce fel de comerț faci?
- De orice fel... de la ac și pînă la vapor. Talip-bei, făcînd ochii mari:
- Cumperi sau vinzi?
- Nu dragă... Nici nu cumpăr, nici nu vind. Nu există nici vinzător, nici cumpărător. La mijloc nu există marfa care să poată fi vindută ori cumpărată. Specialitatea noastră e aceea de intermediari. De acolo ni se trag ciștigurile grase.

Talip-bei în șinea lui: "A pățit-o rău de tot, săracul, tare s-a scrîntit la cap."

Mūrșit continuă:

- Să-ți povestesc cum m-am apucat de trebușoara asta... Într-o zi s-a rupt acul de la mașina de cusut. Doamna mea a căutat, ba în stînga, ba în dreapta, dar nici pomeneală de ac. Știi și tu ea cosea prin vecini și mai scotea ceva parale. E adevărat, cît tot salariul meu...

- Să-mi faci rost de-un ac pentru mașina de cusut, neapărat. Scoate-l de unde-oi ști!

Unde n-am căutat?! Dar ia-l de unde nu-i! Apoi - Dumnezeu să-i dea sănătate! - cineva m-a sfătuit să mă duc la cafeneaua cutare, că acolo s-ar vinde piese pentru mașini de cusut. M-am repezit pînă la cafeneaua cu pricina. Un tip bine se apropie de mine.

- Cauti ceva?

- Da... Caut un ac pentru mașina de cusut.

- Cite duzini?

Era să leșin pe loc. De luni de zile nu găsesc un singur ac, și el....Mă întreabă încă o dată:

- Cite duzini?

Tot nu se găsesc ace. Ia să iau eu o duzină, că nu strică la casa omului. Omul strimbă din nas:

- Te costă 80 de lire.

- Ce spui? Păi un ac e 60 de kuruși. O duzină fac 720 de kuruși. De unde 8 000-de kuruși?

- Atunci du-te și cumpără-ți de unde știi!

Mă lăsă în mijlocul cafenelei și se așeză la o masă. Optzeci de lire... Trebuia să-i dau, totuși. Din cauza unui ac nenorocit de cîtiva kuruși n-o să pierdem noi două-trei sute de lire pe lună!

L-am acostat din nou:

- Scuză-mă. N-am cunoscut prețurile...

Poftim cele 80 de lire.

Băgă banii în buzunar.

- M-aștepți mata aici... Știi cum e cu bursa neagră: tot timpul polițiștii sint pe urmele noastre. Apoi fel de fel de inspectori, controlori...

Cît ai bate din palme, dispăru. Iar eu am rămas și am așteptat, și am tot așteptat, pînă s-a făcut seară și noapte. Sosi și ora închiderii cafenelei. Omul meu nu apăru. Mă durea inima după cele 80 de lire. O săptămînă întreagă am tot trecut pe la cafeneaua aceea, dar omul n-a mai apărut.

Mi-a trecut prin minte că bietul om o fi fost agățat din cauza mea. În sfîrșit, ce să mai întind vorba, uite așa, n-am obținut acul.

... Și iată că, nitam-nisam, pe soția mea au apucat-o niște dureri reumatice cumplite! Doctorul ne-a dat o rețetă. Dar medicamentul

nu se găsea nicăieri. Am scormonit tot Istanbulul cit e de mare. Apoi - Dumnezeu să-i dea sănătate ! - din nou îmi aținu calea un binefăcător care mă sfătui:

- Du-te la cafeneaua cutare. Acolo se găsește orice medicament.

Așa am făcut. Nici n-am pășit bine pragul cafenelei, că cineva mă și luă în primire:

- Cauți ceva?

I-am întins rețeta:

- Da, caut aceste medicamente.

- Cite cutii!?

- Două mi-ar fi de ajuns.

- Te costă trei sutici!

Ce era să fac? Era în joc viața soției. Tipul băgă banii în buzunar.

- Așteaptă puțin mata... Mă întorc imediat. Știi cum vine chestiunea...

Aștept și tot aștept . Dar dus a fost...Într-un tirziu l-am întrebat pe cafegiu. Acesta, ridicînd din umeri:

- Ce să știu, domnule? E și el un client ca și dumneata... Vine, pleacă...

După o vreme ni s-a spart un geam de la o fereastră. Ce să facem, să inghetăm de frig? Așa că am căutat un geam. De căutat e simplu, dar de unde il iei?! Am alergat prin tot orașul. Zadarnic. Din nou un binefăcător m-a îndreptat înspre o anume cafenea.

Talip-bei, nedumerit:

- Bine, bine, măi vecine , dar tu nu ți-ai dat seama? Acesta al citelea individ de cafenea era?

- Ce mai, dragă, nevoia te împinge, nu mintea... Știam că omul îmi va lua banii și va pleca, dar dacă totuși îmi va aduce ceea ce am comandat?! O speranță cît de mică, ce să-i faci, așa e omul! Există vre-o altă soluție? Ai căzut în mare, te agăți și de un șarpe...

- Să te fi dus și tu după el?

- Aștia nu se invoiesc cu așa ceva. Nu uita, e vorba doar de bursa neagră. Cum să aibă omul încredere în tine, ce , te cunoaște?

Dar dacă ești un polițist în civil sau un inspector financiar?

- N-ai decît să-i dai banii atunci cînd îți predă marfa.

- Dar marfa nu este la el... Și el se duce, la rîndul lui, s-o cumpere, în secret, de la unul-altul. La urma urmei, dacă va cîștiga 5-10 lire. Or, pentru aceste 5-10 lire omul riscă, poate-fi prins și aruncat la închisoare

în orice clipă. Viața e grea, vecine. Pe scurt, ce mai, banii dați pentru geam s-au dus și ei pe apa simbetiei... Apoi mi s-a stricat radioul. Mi se arsese o lampă. Pe piață nici urmă de vreo lampă. De data aceasta nu m-am mai sfătuit cu nimeni și m-am dus glonț la prima cafenea întâlnită în drum.

Cineva s-a apropiat de mine. Înainte ca el să mă chestioneze, l-am întrebat eu.

- Cauți ceva?
- Ai heroină?
- Cam cite kilograme îți trebuie?

Omul, mirat, aproape că-mi căzu în genunchi.

- Vreo zece grame...
- Două mii de lire.

Îmi dădu banii pe loc.

- Stai mata puțin și m-așteaptă. Mă-ntorc imediat - i-am zis. Și dus am fost!

Ehehei, cum am mai prins firul comerțului, domnule Talip! Să-ți spun cum procedez.

Așa, cam spre vremea prinzului, ies din casă și intru într-o cafenea. După vreo 5-10 minute, cineva m-abordează:

- Ceva cafea?
- Cite kilograme?
- Doar un kilogram.
- O sută de lire...

A doua zi, aceeași figură în altă cafenea.

Unul vrea cuie, altul vopsea. Ieri, de pildă, cineva mi-a solicitat două roți de automobil.

I-am lăsat ieftin, numai cu 2 800 de lire.

Talip-bei, iscoditor:

- Bine, dar cei ce-ți încredințează bani nu te mai întâlnesc? Atunci?
- N-au decît să mă vadă... Mai zilele trecute l-am zărit și eu pe cel ce-mi încasase bani pentru acul de la mașina de cusut.

L-am apucat de gulerul hainei:

- Unde sînt acele mele?

- De atunci le caut, domnule. În vremurile astea nu le găsești chiar atât de ușor, doar știi. De șase luni sînt pe urmele acelor dumitale - mi-a zis.

Domnul Talip se infuriase:

- De ce nu l-ai dus la Poliție?

- Nuuu! Nu se face! Aici e vorba de o chestiune garantată. Nu există nici un pericol. Nu-nțelege? Cum să-l dai pe mina poliției? Ce-ai să scrii în plingere? Nu poți spune c-ai vrut să cumperi cutare marfă la bursa neagră. Doar știi că atât cumpăratul cît și vîndutul sînt pasibile de pedeapsă...

Lucrurile erau încărcate în camionetă.

Sotia îl strigă pe Mürşit-bei. După ce-i spuse soției să aibă puțină răbdare, că vine, i se adresează lui Talip:

Comerțul e o trebușoară dulce, măi, frate.

Cel ce dă banii știe că nu va primi marfa.

Cel ce ia banii știe că nu va da marfa, dar ceea ce există sigur e speranța... Poate găsește pe undeva și-i aduce.

Talip -bei:

- Vai, dragă vecine, și nouă ne-ar trebui niște tablă pentru acoperișul casei. Ne plouă. Ce spui, găsești?

Mürşit-bei:

- Cîte tone?

- Cred că vreo două bucăți mi-ar ajunge.

- 150 de lire, pentru mata.

- Nu e mult?

- Și eu o cumpăr de la altul. Dacă-mi rămîn două lire și jumătate...

Talip-bei plăti cele 150 de lire. Mürşit-bei îi zise:

- Dacă vrei, poți să mă aștepti aici sau la tine la birou. Cum car acasă lucrurile din camionetă, îți aduc tabla. Mergi sănătos, vecine.

- Te las cu bine...

NEPOT DE ȘTAB

De ani de zile, noi toți, cei din birou, trăim ca frații. Sintem vechi funcționari și știm bine cite parale facem. De mult au dispărut dintre noi şușotelile ori vorbele pe la colturi. Ne respectăm, așa cum se cuvine, unul pe celălalt, de parc-am fi rude.

Și cum trăiam noi în deplină armonie, iată că într-o bună zi apare în birou însuși directorul nostru. Împreună cu el, un tânăr ce seamăna tare mult cu nu știu care artist de cinema. Părul dat cu o sticlă întreagă de briantină îi strălucea de-ți lua privirile. Directorul, avînd un aer respectuos, dar și părintesc în același timp, îl invită pe tânăr să păsească primul, după care intră și el. M-am ridicat imediat în picioare respectuos, ceea ce au făcut toți colegii mei.

Directorul nostru e un om de treabă, deși e foarte aspru. Și are bunul obicei de a nu-și face treabă prin biroul nostru.

Acum îl priveam pe tânărul cel chipeș. Aș fi vrut să-l asemui cu cineva, cu vreo persoană influentă, dar nu reușeam. Șef mare nu poate fi, îmi ziceam. Nu prea are aerul. Deși, în vremea noastră, tineri abia ieșiți din vîrsta copilăriei devin inspectori. Dar ăsta nu arată așa ceva. Atunci de ce oare directorul se purta atît de complezant cu tinerele nostru?

Directorul îl conduse pe tânăr pînă la masa mea, mi-l prezentă mie și apoi celorlalți:

- Domnul Tekin...

După care directorul continuă cu glas dulceag:

- Domnle Tekin va lucra în sectorul dumneavoastră. Iau eu măsuri, îl anunț personal pe șeful de cabinet să trimită aici o masă și un fotoliu pentru dînsul...

Atunci, lipsit de tact, am făcut o gafă:

- Dar ce va lucra?

Directorul roșind:

- Vă spun eu ceva mai tirziu...

Întorcându-se spre tinăr, îi arată un scaun liber:

- Deocamdată luați loc aici. Dau imediat dispoziție să vi se aducă toate cele trebuincioase...

După care ieși.

Totîl îl priveam pe furiș pe acest tinăr impozant numit "domnul Tekin". Stătea picior peste picior și fuma, sprijinindu-se cu cotul pe masă.

- Bine-ați venit la noi - i-am zis.

- Bine v-am găsit.

Și colegii i-au urât bun venit. O vreme am continuat să-l privim cu coada ochiului, făcându-ne, chipurile, de lucru. Pînă cînd tinărul ne întrebă:

- Dar voi ce faceți pe-aici? Cu ce vă ocupați?

- Noi? Aici e sectorul 3, domnule. Întocmim formele necesare pentru dosarele care intră în instituție...

Nu-mi dădeam seama cam ce înțelesese din cele spuse, dar a conchis:

- Hm, e o treabă plictisitoare...

Ce neobrazare! Nu m-am putut abține și-am încercat să-l lămuresc:

- Plictisitoare, neplictisitoare, ce să-i facem? așa e munca noastră...

Peste puțin apăru, agitat, curierul instituției, care mi se adresă:

- Vă cheamă urgent domnul director. Am sărit ca ars, m-am încheiat degrabă la toți nasturii de la haină. Am bătut la ușă și-am pătruns în cameră.

- Știi cine e băiatul ăsta? mă luă în primire directorul.

- Atunci ascultă-mă... E nepotul domnului Fișgittin.

- Daaa ?? și-am rămas stupefiat. Chiar al domniei-sale?

Îhi! De dimineață mi-a telefonat domnul Fișgittin: "Am să ți-l trimit pe nepotul meu, dă-i un serviciu potrivit". După două ore a apărut tinărul pe care l-ai văzut. "V-a spus unchiul despre mine?" m-a întrebat. "Da", i-am răspuns. Dar, drept să-ți spun, mie nu mi-a prea plăcut înfățișarea tinărului. "Cu ce-ați dori să vă ocupați?" l-am întrebat. "Discutați cu unchiul", mi-a răspuns. Tipul îmi vorbea de sus. Nici nu știu a cui pramatie e și, uife, trebuie să-i dau ceva de lucru. Dar ce anume? Dacă te uiți bine la el, nu-i dai nici 20 de ani. Am încercat să

aflu ceva. L-am întrebat: "Ați făcut stagiul militar?" "Bineînțeles, mi-a zis. M-am interesat de studii. Cică are învățământul superior. "Să-mi aduceți diploma de absolvire, livretul militar, buletinul de identitate ca să vă dăm un serviciu potrivit". După-masă, să nu-mi vină să cred, mi s-a prezentat cu toate cele cerute. Dacă-l pasez la altă direcție, mai-marii de pe acolo or să creadă că nu-s capabil să scot la capăt o asemenea treabă delicată, și, mai știi, poate ieși vreun bucluc... Eu apelez la dumneata, deoarece ești un funcționar cu experiență. Descurcă-te cum știi, fă să iasă bine, fără zarvă. De aceea ți l-am trimis dumitale.

- Bine, domnule director, am să încerc. Dar ce să-i dau să facă?

- Vezi și mata... Ce crezi... Sau poate nici să nu-i dai cine știe ce... Vezi, orientează-te...

M-am întors în birou. Dar acolo, ce văd!

Domnul Tekin al nostru stătea instalat la un birou acoperit cu un cristal de mai mare frumusețea. M-am tot gândit și paragindit ce anume să-i dau să facă. Până la urmă, încercind să-i găsesc o ocupație, am scos un dosar din dulap și i l-am arătat.

Domnule Tekin, când veți avea puțin timp, v-aș ruga să faceți o notă explicativă asupra actelor din acest dosar.

- Ce să fac?!

- O notă explicativă...

- Notă explicativă?! Ce-i aia?

Am rămas interzis. Am încercat să-i explic cum se face o asemenea notă simplă. M-a ascultat răbdător, după care s-a scărpinat la ceafă:

- Neapărat? Și dacă nu?

Abia m-am stăpinit. Mi-am zis: "Ah, tu, de n-ai fi nepotul domnului Fișgittin, ți-aș răspunde eu cum se cuvine! Multumește-i lui unchiu-tău c-ai scăpat nespurcat pe ziua de azi".

- Neapărat! i-am răspuns.

A apucat dosarul cu greutate. Parc-ar fi ținut în miini un șoarece mort. Apoi s-a apucat tacticos să-și scuibe pe rind degetele miinii drepte, după care a dat paginile. După citeva minute mă și vesti:

- Eu m-am dus... Mi-ajunge pe azi. E doar prima zi...

Nici n-am apucat să scot vreo vorbuliță și a și dispărut. A doua zi a apărut pe la zece și jumătate. A stat citeva minute, apoi a plecat și n-a

mai revenit. A apărut din nou, după vreo două zile, cam pe la vremea prinzului. Ținea miinile în buzunar și se plimba: ba ieșea din birou, ba intra, ba îl ținea pe unul de vorbă, ba îl intrerupea pe altul din lucru...

Peste câteva zile a mai trecut pe la noi...

Una dintre colegele de birou, doamna Safiye, mă interpelă:

- Domnul Tekin ăsta ce facultate spune că are?

- Facultatea de drept - i-am răspuns.

Femeia a rămas în cumpănă.

- După mine, ăsta n-a terminat nici opt clase.

Si eu bănuiam același lucru. Nu de alta, dar nu știa să încropească pe hirtie nici măcar două cuvinte scrise corect.

Doamna Safiye, suspicioasă:

- Mi se pare mie că nu e nici nepotul domnului Fișgittin. L-ai întrebat pe directorul nostru? Oamenii-s capabili de multe blestemății. Nu citiți ziarele?

M-am dus drept la director și i-am relatat discuția. Și el era neliniștit:

- Te rog să nu spui nimănui, domnule, dar și mie mi-e suspect individul. Nicicînd n-am văzut un om atît de gîl. Dacă m-a tras pe sfoară că e nepotul lui Fișgittin și noi îl protejăm, dăm de dracu. Cum să facem ca să știm adevărul?

- Dați-mi mie diploma lui, și aflu eu.

Înarmat cu diploma, m-am dus pușcă la Facultatea de Drept. Ca să aflu acolo că diploma era falsă!

Directorul, descumpănit:

- Să mai așteptăm puțin. Ce te faci dacă totuși e nepotul lui Fișgittin, atunci ne ardem...

A mai trecut o vreme. Pe la noi începură să se petreacă întimplări cam ciudate. De unde pînă atunci în biroul nostru nu se pierdea un ac, deodată începură să fugă pe apa simbetelor bani, stilouri... Ca un făcut, în ziua în care ne vizita domnul ăsta Tekin, trebuia neapărat să se piardă cîte ceva. Într-o zi a dispărut din cuier paltonul domnului Muștak. După primele investigații, l-am strîns cu ușa pe curier.

- Eu știu cine e hoțul, dar nu vă spun... nu vreau să dau de bucluc - mi-a spus.

I-am promis că nu voi sufla nici o vorbuliță nimănui. Mi-am dat și cuvîntul. Atunci curierul mi-a destăinuit:

- Domnul Tekin e autorul! L-am văzut cu ochii mei pe gaura cheii. El e, sigur!

Treptat, începură să dispară și lucruri mai însemnate. Într-o zi, după ce s-a topit o mașină de scris, m-am prezentat la director. Bietul om, și el era stupefiat:

- Nu mă mai întreba ce pătesc eu...

Uneori mai trece și pe la mine. Ei bine, de fiecare dată îmi ia câte ceva. Zilele trecute mi s-a dus bricheta...

M-am întors în birou. Dacă l-am fi prins că nu e nepotul domnului Fișgittin, mamă, ce l-am fi judecat noi! Într-o dimineață apărură domnul Muștak cu o întrebare pe buze:

- Oare derbedeul ăsta și-o fi făcut serviciul militar?

- El zice că da și că e locotenent-major în rezervă.

- Minte... Habar n-are de militarie... Nu știe nici o buche din regulamentele militare... L-am prins...

M-am înfățișat din nou directorului:

- Și mie mi-e suspect. Cum să aflăm?

- Mă interesez la comisariatul militar.

Ca să aflu și aici că livretul militar era fals! Furios, i-am propus directorului:

- Să-l deferim justiției.

- Să-l deferim, să-l deferim... dar dacă e nepotul domnului Fișgittin? Și iar n-am reușit să facem ceva!

Încetul cu încetul - bucurie - domnul ăsta, Tekin, începu să răsfoiască dosarele... Acum venea foarte des la birou. Aproape că nu ne venea să credem. Eram numai ochi și urechi, dar nu-l puteam rezezi pentru că se amesteca chiar în toate dosarele.

Nu peste mult, ieși la iveală substratul hărniciei sale. Individul storcea bani de la cetățeni ca să le rezolve mai repede petițiile.

Un alt coleg, domnul Irfan, se scandaliză:

- Asta nu poate fi nepotul domnului Fișgittin.

- Să presupunem că nu e, dar dacă e?

- Nu e, pentru că nu-l cheamă Tekin.

- Dar cum?

- Dogan...

- Serios?

- Pe cuvint... L-am intilnit deunăzi la cinema. Era cu un prieten de-al său. Prietenul ăsta îi tot zicea Dogan în sus, Dogan în jos. Nici măcar o singură dată n-a pronunțat numele de Tekin.

Iar m-am năpustit la director și i-am relatat cele aflate. Directorul, din nou, neliștit:

-Și eu bănuiam mai de demult... Ce facem ca să știm adevărul?

- Vă spun eu - i-am răspuns.

M-am interesat acolo unde trebuia, ca să aflu că și buletinul de identitate era fals!

- Acum nu mai avem de ce să stăm, îl dăm imediat pe mina poliției!

- Să-l dăm... să-l dăm, dar dacă e nepotul domnului Fișgittin?

Între timp, Tekin ăsta nu-și irosea timpul defel. Se incurcase cu patru fete din birou, cărora le promisese că le ia în căsătorie. M-am supărat foc pe fete:

- Și voi de ce v-ați lăsat păcălite de derbedeul ăsta?

Fetele ar fi vrut să facă o plingere, însă se temeau că au de-a face cu nepotul domnului Fișgittin.

Tekin șterpelișe și 12 000 de lire văduvei de la registratură, căreia îi spusese galeș: "Te iau de nevastă, fetițe". Și îngrijitoarea se văicărea după 20 de lire, smulse cu aceeași promisiune. La șase luni de la sosire, Tekin izbutise să ne întoarcă pe dos întreaga intuiție. Nu exista om care să-i fi scăpat. Pușlamaua îi aranjase pe toți - de la cetățeanul care trecea cu vreo treabă și pînă la domnul director.

În cele din urmă, ne-am strîns cu toții să discutăm și să luăm o hotărîre: ce anume să facem ca să scăpăm de pacostea de pe capul nostru. Fiecare și-a spus păsul. Portarului îi luase 200 de lire, promițîndu-i că-l va trece în rîndul funcționarilor.

Locuise boierește vreo două luni de zile în casa domnului director-adjunct, pe care-l ușurase, pe deasupra, de niște covoare și de un radio.

- N-am făcut plingere, deoarece ne-am temut că este nepotul domnului Fișgittin...

Unul dintre colegi, supărat la culme:

- Măgarul ăsta nu poate fi nepotul unei personalități atît de cunoscute ca domnul Fișgittin...

- Nu poate fi, ușor de zis... dar dacă e...Atunci luăm foc.

- Să stabilem o delegație care să se prezinte la domnul Fișgittin și să se intereseze care este situația...

Așa a sunat ultima noastră hotărâre. Dar ce-am auzit! Că însuși domnul Fișgittin urma să ne facă o vizită în instituție. Perfect, ne-am zis... Acum va ieși la iveală cine este pungășul ăsta de Tekin... Cînd o să-l vadă domnul Fișgittin... s-a zis cu el!... Vom ști atunci ce trebuie să facem. Vom pune mina pe el și-l vom preda poliției. Domnul Muștak, înciudat:

- Nuuuu... nu-i chiar atît de simplu. Cum de puteți crede că vă las să-l duceți la secție înainte de a-l scuipa în obraz! Directorul -adjunct, fiert:

- Mai întii am să-l snopesc în bătaie, ca să mă țină minte...

Una dintre cele patru fete începu să poarte în poșetă un pantof cu toc cui. Voia să-i lase, la rîndul ei, o amintire. Și, tot așa, fiecare se pregătea în felul său. M-am neliniștit:

- Numai să nu-l linșați... De aranjat, asta-i altceva... Personal aveam intenția să-i torn în cap o sticlă de jumătate de kilogram de cerneală. Sticla o și pusesem deoparte. Lui Tekin nu-i pomenisem nimic de vizita domnului Fișgittin, temîndu-mă ca nu care cumva să uite să vină la birou tocmai în ziua aceea. Ce n-am făcut eu ca individul să se afle printre noi! Pînă la urmă veni și domnul Fișgittin. Îmi frecam bucuros miinile, deoarece Tekin se afla la biroul său. Splendid! La primul prilej ce i se va ivi, directorul îl va introduce în camera noastră pe distinsul oaspete. Toți funcționarii eram palizi de emoție. Fiecare era gata pregătit. Puștiul cu cafelele fierbea un ibric cu apă ce-avea să se prăvale pe coafura lucioasă a lui Tekin. Anuntasem și poliția - trei civili așteptau la ușă. Si, așa, iată că domnul Fișgittin a venit la noi, urmat de director și de adjunct. Intreaga instituție se îngrămădise la ușă. Unii erau înarmați cu bastoane, alții cu mături... Cum a intrat domnul Fișgittin, nerușinatul ăsta de Tekin s-a repezit la om și i-a sărutat mina, cutremurat de respect. Domnul Fișgittin se fistici și-i zise:

- Mulțumesc, mulțumesc, să fii sănătos, fiule...

Tekin, mîeros:

- Ce mai face mătușica, e sănătoasă? Domnul Fișgittin, încă fisticit:

- E sănătoasă, e sănătoasă...

Tekin, mișcat profund:

- De atitea ori mi-a spus mătușa: "Tekin, băiete, treci pe la noi", dar n-am avut timp! Mi-e și rușine de mătușica... De cind m-ați trimis aici, nu mai am timp de vizite... Domnul Fișgittin îl privi năuc ba pe director, ba pe Tekin, după care-l întrebă pe director:

- Sinteți mulțumit de băiat?

Directorul:

- Foarte mult, excelentă.

- Cine e șeful lui?

Directorul mă arată pe mine. Domnul Fișgittin mă abordă:

- Așa e, muncește bine?

- Splendid, excelentă!

- Bravo, băiete! Mă mindresc cu tine. Au dat să iasă. Tekin se aruncă din nou spre miinile domnului Fișgittin, acoperindu-i-le cu sărutări.

Am rămas împietriti. După două luni, Tekin a fost avansat. Mai zilele trecute mi-a cerut să-i dau trei sute de lire; în schimb, îmi aduce de la doctor un concediu de odihnă de o lună. Acum tocmai mă gândesc dacă să-i dau sau nu banii...

UN VOIAJ ÎN LUNĂ

Nu numai în America, dar și pe la noi se mai întâmplă...

Aflăm mereu de prin ziare că în America există fel de fel de asociații și cluburi, cum ar fi "Societatea celor șase degete", "Societatea celor ce poartă la picior un număr mai mare decât 47", "Clubul bărbaților ce mănincă zilnic bătaie de la nevastă"... De ce numai la ei, la noi nu pot exista asemenea societăți?

Mai deunăzi a luat ființă, chiar în orașul nostru, "Asociația celor care vor zbura în Lună". Este o asociație așa cum îmi doream eu mai demult. Eu nu pot merge la Paris, la New York ori la Ankara, eu nu-mi pot permite luxul să mă duc nici măcar pînă la Izmir. Cea mai lungă călătorie a mea se face cu tramvaiul Sişli-Sirkeci. De aceea mi-am spus: "Dacă nu pot merge nicăieri pe aici, pe la noi pe Pământ, barem s-apuc să văd Luna. E ceva!"

Așa că m-am înscris în "Asociația celor care vor zbura în Lună". M-am întors acasă copleșit de bucuria viitoare mele călătorii în Lună. M-am așezat la masă cu o poftă nestăpînită și-am mîncat cît șapte. Mi-am umplut bine burta, după care m-am așezat la gura sobei și am atîpit la căldurică.

Deodată, am avut impresia că întreg corpul mi se topește, nerămînindu-mi decât pielea, care se umfla și se tot umfla aidoma unui burduf. Pasămite, un gaz ușor ca fumul de paie luase locul oaselor, mușchilor și venelor. Nitam-nisam am început să plutesc ca baloanele acelea colorate ale căror ațe s-au rupt în miinile copiilor.

- Zboară, frăție, zboară...

M-am înălțat, m-am tot înălțat... Sub mine au rămas și lemnele, și prețurile cărbunelui, și chiriile, toată bursa neagră.

- Înălță-te, înălță-te, pe-aici nu-i locul tău!

De-ți părăsești ograda, nu faci un lucru rău.

Ajuns în înaltul cerului, gazele au început să țîșnească din mine prin toți porii corpului. Nenorocire... După ce mă înălțasem atât de mult, ar fi fost înfrorător să mă trezesc cu o bufnitură asemenea unuia care a alunecat de pe scaunul puterii... Datoriile și impozitele mă găuriseră ca pe-o strecurătoare. Și, netrebnică situație! Cum încercam eu să-mi astup o plagă, pe dată apărea alta.

- Am început să urlu:

- Ajutooor!

- Țin-te bine, încă puțin și ajungi în Lună!

- Cum să mă țin cînd găurile se tot largesc și n-am cum le astupa! Hei, voi, cei ce-mi vorbiți, cine sunteți, ajutați-mă, mă prăbușesc!

- Liniștește-te! Aici e imperiul Lunii. Îți trimitem îndată, din fondul de ajutor, doi saci cu fum de vapor, să poți zbura pîn' la noi.

Noroc de acest ajutor! Și astfel m-am săltat brusc spre înălțimi și m-am trezit direct în Lună. Cît ai clipi, am fost înconjurat din toate părțile de niște ființe asemănătoare oamenilor de pe la noi.

- Bine-ai venit!

- Bine v-am găsit!

M-am urcat într-un obiect ciudat pe care nu l-am mai văzut vreodată. Un zbor de săgeată m-a purtat într-un mare oraș. Am fost dus într-o clădire pe frontispiciul căreia am deosebit scris "Universitatea selenară". Ori de cîte ori am încercat să spun ceva, oamenii ăștia din Lună îmi tăiau elanul și se răsteau la mine.

- Aici nu ne aflăm pe Pămînt, n-avem vreme de palavre.

Am pătruns apoi într-un soi de amfiteatru enorm, cît un stadion. Omor de lume, întocmai ca la meciurile noastre. Cu o diferență: în loc să urle și să gesticuleze, seleniții stăteau cumînți în băncile lor. M-au invitat la o catedră. Profesorul explică atunci celor ce-l ascultau cu un interes enorm:

- Aici, în fața dumneavoastră, se află un exemplar din vietuitoarele lumii despre care v-am vorbit în lecția trecută. Profit de prilejul ce mi s-a ivit pentru a vă repeta originea Terrei. Ființele terestre consideră că Luna s-a desprins din lumea lor. În realitate, lucrurile s-au petrecut exact invers. În urmă cu aproximativ cincizeci de mii de ani-lumină, pe planeta noastră se înmulțiseră la nesfîrșit nebunii și smintîții. Balamucurile gemeau de zarva lor. Iar nebunii ăștia, în loc să se

însănătoșească, căpiau tot mai rău. Și unde mai punem că ei perverteau copiii și-i stricau pe cei cu mintea întreagă. Oricît de mulți au fost prinși și închiși, nu s-a putut da de capăt cu ei. Au fost azvirliți peste tot: în munti, în deșerturi, în lagăre, dar degeaba!

O ultimă soluție găsită pentru a feri civilizația de pe Lună de acești indivizi a fost aceea de a-i arunca cît mai departe de Lună. Așa s-a și procedat. Nebunii și smintii au fost proiectați în spațiul cosmic. Astfel au apărut primii oameni pe Pămînt. De atunci ne-am ferit de Terra și-am întrerupt orice legătură cu oamenii de-acolo. Din considerente umane am ținut seama că ei aveau nevoie de un aer otrăvitor, fetid, potrivit felului lor de trai. Atunci am învelit Pămîntul cu atmosfera sa. Acum, oamenii de acolo pot trăi extrem de bine în aerul lor.

Mulțimea selenită, care-l ascultase în liniște pe profesor, s-a ridicat, revoltată, la sfîrșitul acestor ample explicații. Mii de seleniți m-au amenințat cu pumnul ridicat, strigîndu-mi:

- Microbule!... Microbule!...

Profesorul a continuat:

- Nu trebuie să uităm însă un lucru: atunci cînd au fost aruncați nebunii de pe Lună, dintr-o greșeală fatală, printre ei s-au amestecat și cîțiva oameni cu mintea întreagă. Din cînd în cînd, pe Pămînt, se fac remarcați copiii acestor oameni. Numai că nebunii pămînteni îi închid pe aceștia-declarîndu-i nebuni.

Emoția auditoriului crescuse, spiritele se încinseseră, lunaticii țipau din răspuțeri:

- Să-l spinzurăm...

- Să-l facem harcea-parcea!

S-a produs o invălmășeală de nedescris.

Mai mulți s-au aruncat ca turbatii asupra mea și m-au apucat de beregată și de miini.

- Hir, hir, hiiirrr!

Din gît imi ieșea ultimul horcăit.

- Tăticule... nu mai sforăi - mă inghionți cineva.

Am deschis ochii. Adormisem în fața sobei. Am privit de jur împrejur și-am respirat adînc:

- Oooh, tot mai bine e pe Pămînt! Te afli printre ai tăi - mi-am zis.

Cuprins	Pag.
Ziaristică	1
Ce bine că n-am citit mult	8
Și iată că ne-am căsătorit	10
Așa copil mai mai spun și eu	13
Nu inghit periutele	17
Fereastra deschisă spre occident	25
Un om deștept foc	30
Stilpul fericirii	34
Sughițul	38
În casa asta nu mai intră ziare	45
Distracția de duminică	52
Noroace	62
Sotul lui Ayten	67
Așteaptă mata puțin	82
Nepot de ștab	89
Un voiaj în lună	97

UN MĂESTRU AL BUNEI DISPOZIȚII

AZIZ NESIN, celebrul scriitor turc, deținător a numeroase premii internaționale pentru literatura satirică vă oferă prilejul de a vă delecta cu câteva dintre schițele sale renumite.

Citiți-le și nu veți regreta!

ISBN 973-95413-0-5

Casa de editare
„Răscruți de milenii”
S.R.L.

Preț 42
2 T.L.
Total 44 lei